

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06064

VUNDER MAYSES

Giambattista Basile

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

זשיאן באַטיסטאָ באַסילע

וואונדער מעשהו

באַאַרבעט אויף יידיש

19

יצחק האַראָוויץ

פאַרלאַג **מחנות** ניו יאָרק

ארויסגעגעבן פון
פארלאג מתנות
ביים
שלום עליכם פאלק אינסטיטוט

GIAN BATTISTA BASILE'S
WONDER TALES
Adapted into the Yiddish
by
ISAC HOROWITZ

Copyright, 1945
by Isac Horowitz
New York, N. Y.

Published by
FARLAG MATONES
22 East 17th Street
New York 3, N. Y.

Printed in U. S. A.

POSY-SHOULSON PRESS
227 West 17th St., New York 11, N. Y.

אינהאַלט

5	פאַר ווערטער וועגן די וואונדער־מעשות
7	אַ קריגל טרערן
19	גאַלדענע רענדלעך
31	די פלוי
43	די צוויי חברים
55	פעטרישקע
65	דאָס צויבער־שטיינדל
77	יד דריי שוועסטער
89	דער שוטה
103	די דריי לימענעס
113	די קלוגע קאַץ
123	דאָס ווינטש־פינגערל

א פאָר ווערטער וועגן די וואונדער-מעשות

די וואונדער-מעשות, וואָס איך גיי דאָ איבערדערצײלן אויף יידיש, שטאַמען פונעם 17טן יאָרהונדערט. צו יענער צײט האָט אין דער אי-טאַליענישער שטאַט נעאַפּאָל געלעבט אַ מאַן מיט דעם נאַמען זשיאַן באַמיסטאַ באַסילע. ער האָט די מעשות אָנגעשריבן.

דאָס לעבן פון זשיאַן באַמיסטאַ באַסילע איז זײער ווײניק באַקאַנט. מ'ווייסט נאָר, אַז ער האָט אַ סך אַרומגערייזט איבער איטאַליע, און אַז ער איז געווען אַ דיכטער. ער האָט אָנגעשריבן אַ לאַנגע היסטאָרישע פּאָעמע, אויך אַ היפשע צאָל סאַנעטן און אַנדערע לידער. אָבער יענע שאַפונגען זײנען שוין לאַנג פאַרגעסן געוואָרן.

די וואונדער-מעשות האָט זשיאַן באַמיסטאַ באַסילע געשריבן ווען ער איז שוין געווען אַן אַלטער מאַן. ער האָט זײ אָבער נישט געהאַלטן פאַר וויכטיק. וויכטיקער זײנען פאַר אים געווען די לאַנגע פּאָעמע, די סאַנעטן און די אַנדערע לידער, וואָס ער האָט געשריבן. אָבער זײן גורל האָט אַזוי געוואָלט, אַז גראַדע די וואונדער-מעשות זאָלן באַרימט ווערן איבער דער וועלט און פאַראייביקן זײן נאַמען אויף דורות.

זשיאַן באַמיסטאַ באַסילע האָט אָנגעשריבן פּופציק אַזעלכע מעשות. ער האָט זײ געשריבן אין דעם נעאַפּאָליטאַנישן דיאַלעקט, און מיט אַ סך מליצה. זײן שפּראַך האָט אָבער פאַרמאַגט אַ סך קאָליר און בילד-לעכקייט.

צווישן היסטאָריקער גײט אַן אַ הלוקי-דעות צי זשיאַן באַמיסטאַ באַ-סילע איז באַמת געווען דער מחבר פון די דאָזיקע מעשות. טײל ווילן האַבן, אַז ער האָט זײ געהערט און אויפגעקליבן אויף זײנע רײזעס, און טײל טענהן, אַז ער האָט זײ אַליין געשאַפן. אָבער אין דעם וועלן מיר זיך דאָ נישט אַרײנלאָזן. וויכטיקער איז דאָס, וואָס די מעשות פון זשיאַן באַמיסטאַ באַסילע זײנען מיט דער צײט געוואָרן דער קוואַל, פון וועלכן אַ סך שפּעטערדיקע שרײבער האָבן געשעפּט זײערע קינד-דער-מעשות. פונדעסמוועגן איז אין זײ פאַרבליבן אַזאַ פּרישקײט און

צויבער, אז ווען נישט זייער פארציטיקע מליצה-שפראך און די משי-קאווע נעמען פון די כאראקטערן, וואָלט מען זייער אַלטקייט לחלוטין נישט געפילט. דאָס איז דערפאר, ווייל די פאַסירונגען און פאַנטאַזיעס אין זשאַן באַמיסטא באַסילעס מעשות וואַקסן אַרויס פון יענע מענטשלעכע געפילן און באַגערן, וואָס זיינען אייביק אמת.

ביים באַארבעטן די דאָזיקע מעשות, האָב איך זיך באַנוצט דער-עיקרשט מיט זייערע סוזשעטן און כאַראַקטערן, אָבער גאַנץ ווייניק מיט זייער שפראַך. אַזוי, למשל, האָב איך אויסגעלאָזן סיי די מליצה און סיי די לאַנגע הקדמות, אין וועלכע דער מחבר באַנוצט זיך מיט אַ סך מוסר און מאַראַל, וואָס וואָלטן שוין היינט קיין איינדרוק נישט געמאַכט. אנב, האָבן דאָס אַנדערע איבערזעצער און באַארבעטער אויך געמאַן. איך דערצייל דאָ איבער עלף מעשות. אייגנטלעך זיינען דאָס בלויז צען מעשות. די ערשטע מעשה איז אַן אַריינפיר צו די אַנדערע מעשות, וואָס ווערן דערציילט פון צען מעשה-דערציילערנס אין משך פון פינף מעג. אַזוי אַרום זיינען די עלף מעשות אי געבונדן צווישן זיך, און אין דער זעלבער צייט איז יעדע מעשה אַ גאַנצע און פאַרענדיקטע אין זיך גופא.

איך וויל האַפּן, אז מיינע יונגע לעזער וועלן האָבן די זעלבע גרוי-סע הנאה ביים לייענען זשאַן באַמיסטא באַסילעס וואונדער-מעשות, ווי איך האָב געהאַט ביים באַארבעטן זיי אויף יידיש.

יצחק האַראַוויץ

א קריגל טרערן

א

זמאל איז געווען א קעניג, האט ער געהאט א טאכטער וואס האט געהייסן זאזא. איז זי געווען זייער אן אומעטיקע. זי פלעגט קיינמאל נישט לאכן. איז דער קעניג געווען שטארק באזארגט און האט געקלערט: וואס זאל ער טאן, אז זיין טאכטער זאל פריילעך ווערן? האט ער באפוילן, מיזאל ברענגען צו איר שטאלצנגייער רייפנשפרינגער, זשאנגלערן, שווארצקינצלער, פאייצען, טאנצנדיקע הינט און דעם אייזל, וואס טרינקט פון א פינגערהוט. האט מען אזוי געטאן, אבער די בת-מלכה איז פון די אלע זאכן נישט פריילעכער געווארן.

איז דעם קעניג איינגעפאלן אזא געדאנק: ער וועט לאזן אויס- בויען א גרויסן אויל-פאנטאן פונקט אקעגן דעם טויער פון זיין פא- לאץ. דערנאך וועט ער הייסן, מיזאל דעם אויל לאזן רינען בארג-אראפ, צום וועג; און אזוי ווי די פארבייגייער וועלן נישט וועלן איינשמירן זייערע קליידער, וועלן זיי מסתמא פרואווען אריבערשפרינגען דעם שטראם אויל. וועט איינער שפרינגען ווי א ציג, א צווייטער ווי א הישעריק, א דריטער ווי א האז — און אז די בת-מלכה וועט דאס זען, וועט עס איר אויסקוקן זייער קאמיש, וועט זי לאכן.

וואונדער־מעשיות

האַט מען אַזוי געטאַן, אָבער די בת־מלכה האָט נישט געלאַכט.
איינמאַל, ווען די בת־מלכה איז געזעסן ביים פענצטער, האָט זי
געזען ווי אַן אַלטע פרוי שטייט איינגעבויגן אין מיטן וועג און שעפט
אַן אויל מיט אַ קריגל. פלוצים איז אונטערגעלאָפן אַ יינגל, אַ וואָרף
געטאַן אַ שטיין און צעבראַכן דאָס קריגל אויף פיץ־פיצלעך. איז די
אַלטיטשקע געוואָרן שטאַרק אין כעס, און האָט זיך צעשריען:
— דו קליינער הונט! אַ קללה אויף דיר! דו זאַלסט געהאַנגען
ווערן און קיין טראָפן בלוט זאַל פון דיר נישט רינען! דו דאַרער
כראַמדזשיק! דו אויסוואָרף!

און דאָס יינגל האָט צוריקגעשריען:

— דו אַלטע מכשפה!

דאָ איז שוין די אַלטע געוואָרן אויסער זיך פון רציחה. זי איז
אַזש אונטערגעשפרונגען פון כעס, און געשטשירעט די ציין ווי אַ
מאַלפע. ווען די בת־מלכה האָט געזען ווי די אַלטע שפּרינגט, און ווי
זי שטשירעט די ציין ווי אַ מאַלפע, איז איר מיט אַמאַל באַפאַלן אַזאַ
געלעכטער, אַז זי האָט שיר אַוועקגעחלשט לאַכנדיק.

— לאַך, בת־מלכה, לאַך! דו זאַלסט דערפאַר קיינמאַל נישט חתונה
האַבן, סיידן מיט דעם בן־מלך טאַדעאַ פון רודנפעלד!
די בת־מלכה האָט באַפוילן, מ'זאַל כאַפן די אַלטע און זי ברענ־
גען צו איר.

— זאַג מיר נאָר, וואָס איז דאָס געווען, אַ קללה צי אַ באַליידי־
קונג?

און די אַלטע האָט געענטפערט:

— זיי וויסן, בת־מלכה, אַז דער בן־מלך טאַדעאַ איז זייער אַ שיי־
נער. אָבער אַ בייזער פּיש האָט אים פאַרשפאַרט אין אַ קבר, און אויס־

א קריגל טרערן

געקריצט די פאלגנדיקע ווערטער אויף זיין מצבה: „דאָס מיידל, וואָס וועט וויינען דריי טעג און דריי נעכט נאַכאַנאַנד, און מיט אירע טרערן אָנפילן דאָס קריגל, וואָס הענגט אויף דער מצבה, וועט לעבע-דיק מאַכן דעם בן-מלך און ווערן זיין ווייב“.

די בת-מלכה האָט באַפרייט די אַלטע פרוי און זיך געלאָזט גיין אויפזוכן דעם קבר פון דעם שיינעם בן-מלך טאַדעאַ. זי איז געגאַנגען אַזוי לאַנג, ביז זי איז צוגעקומען צו אַ פּאַלאַץ פון אַ פייע. ווען די פייע האָט דערהערט נאָך וואָס די בת-מלכה גייט, האָט זי אויף איר רחמנות געהאַט און איר געהייסן איבערנעכטיקן ביי זיך אין פאַ-לאַץ. אויף מאַרגן האָט זי איר געשאַנקן אַ וועלשענע נוס, און צו איר אַזוי געזאָגט:

— נעם די נוס און היט זי גוט אַפּ. זאָלסט זי אַבער נישט עפענען, סיידן דיין לעבן וועט זיין אין געפאַר.

ב

די בת-מלכה האָט באַדאַנקט די פייע און זיך געלאָזט אין וועג אַריין. און ווידער איז זי אַפגעגאַנגען אַ לאַנגע צייט, ביז זי איז צוגע-קומען צו אַ פּאַלאַץ פון אַ צווייטער פייע. די צווייטע פייע האָט געטאַן ווי די ערשטע, און ביים אַוועקגיין האָט זי איר געשאַנקען אַ קאַשטאַ-נענע נוס.

דערנאָך איז די בת-מלכה אָנגעקומען צו אַ פּאַלאַץ פון אַ דריטער פייע. ווען די דריטע פייע האָט געזען די צוויי נוס, האָט זי פאַרשטאַ-נען, אַז מ'דאַרף אויף דער בת-מלכה רחמנות האָבן. האָט זי איר גע-

וואונדער־מעשות

שאַנקען אַ האַזל־נוס און ביים אַוועקגיין איר געזאָגט די זעלביקע ווערטער, וואָס די אַנדערע צוויי פֿייען.

זיבן יאָר נאַכאַנאַנד האָט די בת־מלכה אַזוי געוואַנדערט. איר וועג האָט זיך געשניטן דורך געדיכטע וועלדער און איבער טיפע טייכן. ענדלעך איז זי אַנגעקומען אין דער שטאָט רודנפעלד. ביים אַרייַן־גאַנג פון שטאָט האָט זי געזען אַ גרויסן פּאַנטאָן. דאָס וואַסער, וואָס האָט געשפּריצט פּונעם פּאַנטאָן, האָט אויסגעזען ווי פּערלדיקע טרערן. לעבן פּאַנטאָן איז געווען אַ קבר פון מירמלשטיין. אויפן קבר איז געשטאַנען אַ שיינע מצבה, און אויף דער מצבה איז געהאַנגען אַ ווייס, פּאַרצעלייען קריגל.

די בת־מלכה האָט באלד פאַרשטאַנען, אַז דאָס איז דער קבר פון דעם שיינעם בן־מלך טאַדעאַ. האָט זי אַראָפּגענומען דאָס קריגל, זיך אַנדערגעזעצט אויפן קבר, און אַנגעהויבן וויינען אין קריגל אַריין. צוויי טעג און צוויי נעכט זיינען אירע טרערן אַרייַנגערונען אין דעם קריגל. זי איז געוואָרן אַזוי מיד פון זיצן און וויינען, אַז זי איז אַנט־שלאַפן געוואָרן.

בייאַכט, בשעת די בת־מלכה איז געשלאַפן, איז צוגעקומען אַ מיאוסע נעגער־פרוי אַנשעפן וואַסער פון פּאַנטאָן. זעענדיק אַז די בת־מלכה שלאַפט, און אַז דאָס קריגל איז שוין באלד פול מיט טרערן, האָט די נעגער־פרוי אַזוי געטראַכט: זי וועט אַוועקגנבענען דאָס קריגל און אַליין דערגיין דאָס איבעריקע ביסל טרערן. האָט די מיאוסע נעגער־פרוי טאַקע אַזוי געטאַן, און ווען דאָס קריגל איז פול געוואָרן, האָט זיך דער קבר געעפּענט און דער בן־מלך איז אַרויסגע־קומען. דער בן־מלך האָט אַרומגענומען די מיאוסע נעגער־פרוי, זי

א קריגל טרערן

אָפּגעפּירט צו זיך אין פּאַלאַץ אַרײַן, און טאַקע דעם זעלבן טאַג חתונה
געהאַט מיט איר.

ווען די בת-מלכה האָט זיך אויפגעכאַפט און געזען, אַז דאָס קריגל
איז נישטאַ, איז זי געוואָרן זייער פאַרצווייפלט. זי האָט אָבער באַלד
פאַרשטאַנען, אַז קײן זאַך איז אין דעם נישט שולדיק, אַ חוץ איר אײ-
גענע מידקײט.

ג

גײענדיק איבער דער שטאַט, האָט זי געהערט, אַז דער עולם
קלײבט זיך פּראַווען אַ גרויסן יום-טוב לכבוד דער חתונה פון דעם
בן-מלך טאַדעאַ מיט דער מיאוסער נעגער-פּרוי. האָט זי באַלד פאַר-
שטאַנען ווי אַזוי די זאַך איז געשען, און צו זיך אַזוי געזאַגט :

— צוויי שוואַרצע זאַכן האָבן מיך אומגליקלעך געמאַכט : דער
שלאָף און אַ נעגער-פּרוי.

די בת-מלכה איז אַוועק און האָט געדונגען אַ שיין הויז פונקט
אַקעגן דעם בן-מלכס פּאַלאַץ. זי האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפן גאַניק
און געהאַלטן אין אײן קוקן אויפן פּאַלאַץ.

אײנמאַל איז דער בן-מלך צוגעקומען צום פענצטער און האָט
באַמערקט די שײנע בת-מלכה, וואָס זיצט קעגנאיבער אויפן גאַניק.
איר שײנקײט האָט אים פאַרכישופט, און ער האָט שוין מער פון פענצ-
טער נישט געקאַנט אָפּטרעטן. ווען זײן נעגער-ווייב האָט דאָס באַ-
מערקט, איז זי געוואָרן אײפּערזיכטיק, און געזאַגט :

— אויב דו גייסט נישט אַוועק פון פענצטער, וועט אונדזער קינד
געבוירן ווערן טויט !

דער בן־מלך האָט נישט געקאַנט אַפרייסן זיינע אויגן פון פענצ-
טער. ער האָט אָבער נישט געוואָלט, אַז זיין קינד זאָל געבוירן ווערן
טויט, איז ער אַוועק. ווען די בת־מלכה האָט באַמערקט, אַז דער בן־
מלך שטייט שוין ניט ביים פענצטער, איז איר געוואָרן זייער טרויעריק
אויפן האַרצן. זי איז קראַנק געוואָרן און האָט געפילט, אַז איר לעבן
איז אין געפאַר. האָט זי זיך דערמאַנט אין דך דריי ניס, וואָס די דריי
פייען האָבן איר געשאַנקען. האָט זי געעפנט די וועלשענע נוס, און
עס איז אַרויסגעקומען אַ קאַרליקל, קליין ווי אַ ליאַלקע, און שיין ווי
די וועלט. זי האָט דאָס קאַרליקל אַוועקגעזעצט אויפן פענצטער, און
עס האָט אַנגעהויבן אַזוי שיין צו זינגען, שענער פון אַלע זינגער אין
דער וועלט.

ווען די נעגער־פּרוי האָט דאָס דערהערט, האָט זי צוגערופן דעם
בן־מלך, און געזאָגט :

— ברענג מיר דאָס קאַרליקל, וואָס זינגט אַזוי שיין, אַנישט וועט
אונדזער קינד געבוירן ווערן טויט !

דער בן־מלך האָט קיין ברירה נישט געהאַט און געמוזט אויס-
פאַלגן דעם פאַרלאַנג פון זיין מיאוסער נעגער־ווייב. ער האָט גע-
שיקט אַ דינער פּרעגן דער בת־מלכה, צי זי וועט אים פאַרקויפן דאָס
זינגענדיקע קאַרליקל. די בת־מלכה האָט געענטפערט, אַז קיין סוחר-
טע איז זי נישט, נאָר אויב דער בן־מלך וויל, וועט זי אים שענקען
דאָס קאַרליקל אַ מתנה. דער בן־מלך האָט די מתנה אַנגענומען, און
זיין ווייב האָט זיך באַרויאַקט.

ד

**פיר טעג שפעטער האָט די בת-מלכה געעפנט דן קאַשטאַנע-
נע נוס, און עס איז אַרויסגעקומען אַ הון מיט צוועלף גאַלדענע הינ-
דעלעך. זי האָט די הון מיט די גאַלדענע הינדעלעך אויך אַוועקגע-
זעצט אויפן פענצטער. די נעגער-פרוי האָט דאָס דערזען, און ווידער
געזאָגט צום בן-מלך :**

— ברענג מיר די הון מיט די גאַלדענע הינדעלעך, אַנישט וועט
אונדזער קינד געבוירן ווערן טויט !

דער בן-מלך האָט ווידער קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט, און
נאָך אַמאָל געשיקט זיין דינער צו דער בת-מלכה. די בת-מלכה האָט
געגעבן דעם זעלביקן ענטפער : קיין סוחרטע איז זי נישט, נאָר אויב
דער בן-מלך וויל, וועט זי אים שענקען די הון מיט די צוועלף גאַל-
דענע הינדעלעך אַ מתנה. דער בן-מלך האָט אָנגענומען די מתנה,
און געפילט גרויס דאַנקבאַרקייט צו דער שיינער בת-מלכה.

פיר טעג שפעטער האָט די בת-מלכה געעפנט די האַזל-נוס, און
עס איז אַרויסגעקומען אַ וואונדער-שיינע ליאַלקע, וואָס האָט געשפּר-
נען גאַלד. אַזאַ ליאַלקע האָט נאָך קיינער אין דער וועלט נישט געזען.
אַבער מער האָט די נעגער-פרוי נישט באַדאַרפט. ווי נאָר זי האָט
דערזען די ליאַלקע קעגנאיבער אויפן פענצטער, האָט זי אויסגערופן
צום בן-מלך :

— ברענג מיר די ליאַלקע, אַנישט וועט אונדזער קינד געבוירן
ווערן טויט !

דאָס מאָל האָט שוין דער בן־מלך זיך געשעמט צו שיקן זיין די־
נער. איז ער אליין געגאנגען. ער האָט זיך אַנטשולדיקט פאַר דער
בת־מלכה וואָס ער האָלט זי אין איין באַלעסטיקן, און געזאָגט, אַז
דאָס טוט ער נישט צוליב זיך, נאָר צוליב די קאַפּריזן פון זיין ווייב.
די בת־מלכה האָט אים געשאַנקען די וואונדער־שיינע ליאַלקע, און
גאַרנישט געזאָגט. נאָר איידער זי האָט אַריינגעלייגט די ליאַלקע אין
זיינע הענט, האָט זי געבעטן ביי גאָט, אַז ווען די נעגער־פרוי וועט
אַנרירן די ליאַלקע, זאָל זי קריגן אַ חשק צו הערן מעשות.

דער בן־מלך האָט גענומען די מתנה, און באַדאַנקט דער בת־
מלכה. אָבער ווי נאָר זיין נעגער־ווייב האָט גענומען די ליאַלקע אין
האַנט אַריין, האָט זיך אין איר האַרצן אַנגעצונדן אַ שטאַרקער חשק
צו הערן מעשות. האָט זי צוגערופן דעם בן־מלך, און צו אים געזאָגט:

— זאָל מען מיר דערציילן מעשות, אַנישט וועט אונדזער קינד גע־
בוירן ווערן טויט!

דער בן־מלך האָט באַפוילן, אַז די בעסטע מעשה־דערציילערינס
פון שטאָט זאָלן גלייך קומען אין פּאַלאַץ אַריין. אָבער אַזוי ווי פאַר
אַלע פון זיי איז אין פּאַלאַץ קיין אַרט נישט געווען, האָט ער אויסגע־
קליבן נישט מער ווי אַט די צען: די קודלעוואַטע זענא, די קרומפּו־
סיקע צעקא, די גוידערדיקע מענעקא, די לאַנג־נאַזיקע טאַלא, די
האַרבאַטע פּאַפּא, די וואַנצעוואַטע אַנטאַנעלא, די קורצע טולא, די
קאַסאַקע פּאַלא, די פליכעוואַטע ביטא און די ברייט־פלייציקע זשאַ־
קאַווא.

ה

פֿלוצים האָט זיך צום בן-מלך געמאַלדן די שיינע בת-מלכה פון קעגנאיבער דעם פּאַלאַץ און געזאַגט, אַז זי וויל אויך דערציילן אַ מעשה. פּילנדיק צו איר גרויס דאַנקבאַרקייט פאַר די פּילע מתנות, האָט דער בן-מלך איינגעוויליקט. ער האָט באַפוילן, אַז אַלע זאָלן זיך אויסזעצן און אויסהערן די מעשה פון דער שיינער בת-מלכה.

די בת-מלכה האָט דערציילט די גאַנצע מעשה, ווי ס'האָט מיט איר געטראָפּן. זי האָט דערציילט ווי זי האָט יאָרנלאַנג געוואַנדערט איבער וועלדער און טייכן, ביז זי איז אַנגעקומען צום קבר פון דעם בן-מלך טאַדעאַ; ווי זי האָט געוויינט צוויי טעג און צוויי נעכט, און ווי די מיאוסע נעגער-פּרוי האָט ביי איר צוגעגנבעט דאָס קריגל טרערן און דערנאָך חתונה געהאַט מיט דעם בן-מלך.

ווען דער בן-מלך האָט דאָס דערהערט, איז ער געוואָרן שטאַרק אין כּעס און האָט באַפוילן, אַז זיין פּאַלשע נעגער-ווייב זאָל באַלד פאַרלאָזן דעם פּאַלאַץ. דערנאָך האָט ער דערקלערט די שיינע בת-מלכה פאַר זיין ווייב, און געזאַגט צו די מעשה-דערציילעריןס אַזוי:

— איר וועט איצט דערציילן אייערע מעשות מיין אמתדיק ווייב.

דער בן-מלך איז אַוועק מיט זיין נייער פּרוי און מיט די צען מעשה-דערציילעריןס צו זיך אין גאַרטן, זיך אַוועקגעזעצט לעבן אַ שיינעם פּאַנטאַן, וואָס איז געווען באַוואַקסן מיט די שענסטע בלומען, און אַ מאַך געטאַן מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די מעשות זאָלן זיך אָנהייבן.

גאלדענע רענדלעך

ASTORIA PORTLAND

א

7 י קודלעוואטע זעזא האָט אָנגעהויבן איר מעשה :

אין אַ געוויסער שטאָט האָט אַמאָל געלעבט אַ פרוי מיט דעם נאָ-
מען גראַנאַניא. האָט זי געהאַט אַ זון, וואָס האָט געהייסן וואַרדיעלאָ.
אויף וואַרדיעלאָן קאָן מען זאָגן, אַז ער איז געווען ניט קיין גרויסער
חכם און ניט קיין קליינער נאַר. פונדעסטוועגן האָט אים זיין מאַמע
זייער ליב געהאַט, און אים אָפּגעהיט ווי אַן אויג אין קאַפּ.

גראַנאַניא האָט געהאַט אַ הון, וואָס איז געזעסן אויף אייער און
געהאַלטן אין אויסבריען הינדעלעך. האָט זי געהאַפּט, אַז באַלד-באַלד
וועלן די הינדעלעך אַרויסקומען, וועט זי פאַרקויפן די הינדעלעך און
מיט דעם געלט דערנערן איר זון וואַרדיעלאָ.

איינמאָל האָט זי באַדאַרפּט גיין אין מאַרק אַריין עפעס איינ-
קויפן. האָט זי צוגערופן איר זון און צו אים געזאָגט :

— מיין זון, הער זיך צו וואָס דיין מאַמע זאָגט דיר אָן. האַלט אַן
אויג אויף דער הון און זע, אַז זי זאָל די אייער ניט צעפּיקן. און אויב
דו וועסט זען, אַז זי טרעט-אַפּ פון די אייער, זאָלסטו זי צוריקטרייבן.
ווייל טאַמער ווערן די אייער אָפּגעקילט, וועלן מיר האָבן ניט קיין
אייער און ניט קיין הינדעלעך.

— איך וועל שוין אַכטונג געבן — האָט וואַרדיעלאַ געענטפערט.
— און נאָך עפעס — האָט די מאַמע געזאָגט. — זעסט דאָס קריגל
דאָרט אויבן אויף דער פּאַליצע? זאָלסט זיך צו יענעם קריגל חלילה
ניט צורירן. דאָרט ליגן זאָכן, פון וועלכע מען קאָן זיך פאַרסמען.
— ניין, מאַמע, איך וועל זיך צו יענעם קריגל ניט צורירן — האָט
וואַרדיעלאַ איר פאַרזיכערט.

ב

די מאַמע איז אַוועק אין מאַרק אַרײַן, און וואַרדיעלאַ איז געבליבן
אין דער היים.

ניט וועלנדיק זיצן לײדיק, איז וואַרדיעלאַ אַוועק אין גאַרטן אויס־
גראָבן גריבער און מאַכן פאַסטקעס פאַר די ײַנגלעך, וואָס קומען
גנבנען פּרוכט. פּלוצים דערזעט ער, אַז די הון איז אַרויסגעלאָפּן פון
שטוב. האָט ער גענומען שרײַען צו איר און טופּען מיט די פּיס:
— צוריק אין שטוב אַרײַן!

די הון האָט אים ניט געפּאַלגט. האָט ער זיך גענומען יאָגן נאָך
איר, און יאָגנדיק זיך, האָט ער איר נאָכגעוואַרפּן דאָס היטל, און דער־
נאָך אַ שטיק האַלץ. דאָס שטיק האַלץ האָט געטראָפּן דער הון אין
קאָפּ אַרײַן, און זי איז אַוועקגעפּאַלן אַ טויטע.

ווען וואַרדיעלאַ האָט געזען וואָס ער האָט דאָ אָפּגעטאָן, האָט ער
צו זיך געטראַכט: ווי אַזוי וועט ער זיך אַרויסדרייען פון דער צרה?
איז אים אײנגעפּאַלן, אַז ער וועט דערווײל זיך אַליין אַוועקזעצן אויף
די אײער, כדי די הינדעלעך זאָלן כאַטש געראַטעוועט ווערן. אָבער

גאלדענע רענדלעך

אזוי גיך ווי ער האט זיך אוועקגעזעצט, איז פון די אייער געוואָרן אַ פלעצל.

וואַרדיעלאַ איז געוואָרן פאַרצווייפלט. אויס פאַרצווייפלונג האָט ער זיך אַזש געוואַלט שלאָגן מיטן קאַפּ אין וואַנט.

פלוצים איז ער געוואָרן הונגעריק, און דער הונגער האָט אים געמאַכט פאַרגעסן זיינע צרות. ער האָט גענומען די הון, זי אויפגע- שטאַכן אויף אַ שפיז, געמאַכט אַ גרויס פייער, און זיך אוועקגעזעצט אַפּבראַטן די הון. דערנאָך האָט ער אויסגעשפּרייט אויף דער ערד אַ ריין טישטעך, גענומען אַ קרוג און געגאַנגען אין קעלער אַנצאַפּן אביסל וויין צום מאַלצייט.

צאַפּנדיק דעם וויין, האָט ער מיט אַמאָל דערהערט אַ רעש און אַ קוויטשעריי אין שטוב. ווען ער איז אַרויפגעלאָפּן, האָט ער געזען ווי די קאַץ יאַגט זיך אַרום מיט דער געבראַטענער הון אין מויל, און אַ צווייטע קאַץ יאַגט איר נאָך און וויל די הון ביי איר אַרויסרייסן.

וואונדער־מעשות

וואַרדיעלאַ האָט זיך אַ לאַז־געטאַן נאָך דער קאַז, אַרויסגעכאַפט די הונ און איז צוריק אַראָפּגעלאָפּן אין קעלער.

ער קומט אַראָפּ אין קעלער, ווערט אים פינצטער אין די אויגן. אין איילעניש האָט ער פאַרגעסן צו פאַרדרייען דעם צאַפּן פון פאַס, און דער גאַנצער ווייך איז אויסגערונען.

שטייט ער אַזוי און קלערט: וואָס טוט מען? איז אים איינגע־פאַלן, ער וועט נעמען אַ זאַק מיט מעל און באַשיטן דעם נאַסן אָרט אין קעלער, כדי די מאַמע זאָל ניט אויסגעפינען וואָס דאָרט איז גע־שען. און אַזוי האָט ער טאַקע געטאַן.

אַרויפקומענדיק פון קעלער, האָט וואַרדיעלאַ זיך אַוועקגעזעצט און נאַכגעקלערט פון די אַלע שפּיצלעך, וואָס ער האָט אָפּגעטאַן. מיט אַמאָל איז אים געוואָרן זייער אומעטיק אויפן האַרצן, אַזוי אומעטיק, אַז ער האָט אַזש געוואַלט שטאַרבן. איז ער צוגעגאַנגען צו דער פּאָ־ליצע, אַראָפּגעכאַפט דאָס קריגל און זיך גוט אָנגעגעסן מיט די פאַר־סמטע זאַכן, וואָס זיינען דאָרט געלעגן. ווען ער האָט אויסגעליידיקט דאָס קריגל, האָט ער זיך פאַרמאַכט אין אויוון, און געוואַרט אויפן טויט.

ג

דערווייל איז די מאַמע צוריקגעקומען פון מאַרק. זי קלאַפט אין טיר און קיינער ענטפערט ניט. זי קלאַפט נאָך אַמאָל, מען ענטפערט ניט. האָט זי אַליין געעפנט די טיר, און אויסגערופן מיט שרעק:

— וואַרדיעלאַ, זון מיינער, וואו ביסטו?

עס קומט ניט קיין ענטפער.

שרייט זי ווידער:

— וואַרדיעלאַ! וואַרדיעלאַ! ביסט טויב, צי דו מאַכסט זיך טויב?
 וואו האַסטו זיך באַהאַלטן?
 ענדלעך האַט וואַרדיעלאַ זיך אָפּגערוּפּן:
 — איך בין דאָ, מאַמע! אין אויוון!
 — ווי קומסטו אין אויוון? — האַט די מאַמע אים געפרעגט מיט
 פאַרוואונדערונג.

— איך בין פאַרסמט — ענטפערט איר וואַרדיעלאַ.
 — אַ ווייטיק איז מיר! — שרייט אויס די מאַמע. — ווי אַזוי איז
 דאָס געשען? ווער האַט דיך פאַרסמט?
 וואַרדיעלאַ איז אַרויסגעקראַכן פון אויוון און האַט דערציילט
 דער מאַמען די אַלע שיינע זאַכן, וואָס ער האַט אָפּגעטאָן.
 ווען די מאַמע האַט געהערט וואָס איר זון האַט אָפּגעטאָן, האַט זי
 זיך געפילט זייער אומגליקלעך. אַ מאַמע איז דאָך אַבער פאַרט אַ
 מאַמע, האַט זי באלד פאַרגעסן אָן אירע אייגענע צרות און רחמנות
 געקראַגן אויף איר אומגליקלעכן זון. זי האַט אים געגעבן אַ פאַר צו-
 קערקעס און אים געזאָגט, אַז אין קריגל איז ניט געווען קיין סם, נאָר
 גוטע, פרישע ניס. וואַרדיעלאַ האַט זיך באַרואיקט.

ד

לויף מאַרגן זאָגט די מאַמע צו וואַרדיעלאַן:
 — נאָדיר מיין זון אַ שטיקל געוואַנט, און גיי פאַרקויף עס. אַבער
 געדענק: טאַמער טרעפסטו אַ מענטשן, וואָס רעדט אַ סך, זאָלסטו
 מיט אים ניט האַנדלען.
 — איך פאַרשטיי גוט וואָס דו מיינסט — האַט וואַרדיעלאַ גע-

זאָגט, און זיך אַרויסגעלאָזט אין גאַס מיטן שטיקל געוואַנט. גייענדיק
אויפן גאַס, האָט ער געהאַלטן אין איין שרייען:

— געוואַנט! געוואַנט!

איז צוגעגאַנגען אַ מאַן, און האָט אים געפרעגט:

— וואָס פאַר אַ געוואַנט פאַרקויפסטו?

האַט וואַרדיעלאַ אים געענטפערט:

— דו ביסט ניט קיין קונה פאַר מיר. דו רעדסט צופיל.

איז צוגעקומען אַ צווייטער מאַן, און געפרעגט:

— וויפיל ווילסטו פאַר דעם שטיקל געוואַנט?

— דו ביסט אַ פלאַפלער — זאָגט צו אים וואַרדיעלאַ. — איך וויל

מיט דיר ניט האַנדלען.

ענדלעך איז וואַרדיעלאַ צוגעקומען צו אַ הויז. אין מיטן הויף איז
געשטאַנען אַ גרויסע גיבסענע סטאַטוע. זייענדיק מיט פון אַרומגיין
איבער די גאַסן, האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק, פונקט אַקעגן
דער סטאַטוע. וואַרדיעלאַ האָט זיך געוואונדערט, וואָס ער זעט קיי-
נעם ניט אַריינגיין אָדער אַרויסגיין פון יענעם הויז. גיט ער זיך אַ
ווענד צו דער סטאַטוע:

— זאָג מיר, חבר: איז טאַקע קיינער ניט פאַראַן אין דעם הויז?

וואַרדיעלאַ האָט געוואַרט אויף אַן ענטפער, אָבער די סטאַטוע
האַט געשוויגן. קלערט וואַרדיעלאַ: אַט איז ענדלעך איינער, וואָס
רעדט ניט קיין סך! און ער זאָגט צו דער סטאַטוע:

— מיט דיר וועל איך האַנדלען. נאָ, נעם דאָס שטיקל געוואַנט
און באַטראַכט עס. אַז ס'וועט דיר געפעלן, קאַנסטו מיר געבן וויפל
דו אליין וועסט מיינען אַז ס'איז ווערט. מאַרגן וועל איך קומען נאָכן
געלט.

ה

וואָרדיעלאַ האָט איבערגעלאָזט דאָס שטיקל געוואַנט אויף דער באַנק. אַ וויילע שפעטער איז פאַרבייגעגאַנגען אַ יינגל, און זעענדיק אזאָ פּיין שטיקל געוואַנט, האָט ער עס צוגענומען. ווען וואָרדיעלאַ איז אַהיימגעקומען אָן דעם שטיקל געוואַנט, און דערציילט זיין מאַמען וואָס ער האָט געטאָן, האָט זי געשאַקלט מיטן קאַפּ, און געזאָגט :

— זון מיינער, ווען וועסטו שוין ווערן אַ לייט ? זע נאַר וואָס דו האָסט אָפּגעטאָן.

— מאַמע, זיי ניט אין כעס — האָט וואָרדיעלאַ געענטפערט. — ס'איז ניט אַזוי שלעכט ווי דו מיינסט. דו ווילסט דאָך ניט פאַרן שטיקל געוואַנט מער ווי גאַלדענע רענדלעך ? מעגסט זיך טאַקע טראַכטן, אַז דיין זון איז אַ נאַר, אָבער קיין נאַר בין איך ניט. וואָרט ביז מאַרגן און דו וועסט זען ווי קלוג דיין זון איז.

אויף מאַרגן איז וואָרדיעלאַ צוריק אַוועק צו דער סטאַטוע, און האָט צו איר אַזוי געזאָגט :

— גוט מאַרגן, חבר ! צאָל מיר אָפּ דעם חוב, וואָס דו ביסט מיר שולדיק.

זעענדיק, אַז די סטאַטוע ענטפערט ניט, האָט ער אויפּגעהויבן אַ שטיין און אים אַ וואָרף געטאָן גלייך אין דער ברוסט פון דער סטאַטוע. די ברוסט פון דער סטאַטוע איז געלעכערט געוואָרן, און ווען וואָרדיעלאַ האָט אַריינגעקוקט אין דעם לאַך, האָט ער דאָרט דערזען אַ פולן טאַפּ מיט גאַלדענע רענדלעך. ער האָט אַ כאַפּ געטאָן דעם אוצר און איז אַהיימגעלאָפּן.

— מאַמע ! מאַמע ! זע-נאַר וואָס איך האָב דיר געבראַכט !
 די מאַמע האָט געוואוסט, אז וואַרדיעלאָ קאָן קיין סוד ניט האַלטן,
 האָט זי אים אָנגעזאָגט מיטן האַרבן וואַרט, ער זאָל קיינעם וועגן די
 גאַלדענע רענדלעך ניט אויסזאָגן. דערנאָך האָט זי אים אַרויסגע-
 שיקט אין דרויסן, ער זאָל אַפּוואַרטן דעם מאַן, וואָס פאַרקויפט מילך
 און קעז. אזוי ווי וואַרדיעלאָ איז געווען אַ גרויסער פרעסער, האָט ער
 זיך לאַנג ניט געלאָזט בעטן. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער
 שוועל פון טיר און געוואַרט אויף דעם מאַן, וואָס פאַרקויפט מילך
 און קעז.

1

עַטלעכע טעג שפּעטער האָט געטראָפן אַזאַ געשיכטע :
 צוויי מענער פון יענער שטאָט האָבן זיך צעקריגט צוליב אַ גאַלדן
 רענדל וואָס זיי האָבן געפונען אויפן גאַס, און זיי זיינען אַוועק צום
 ריכטער זיך משפּטן. וואַרדיעלאָ איז גראַד אויך געווען ביי יענעם
 משפּט. ווען ער האָט געהערט וועגן וואָס עס האַנדלט זיך, האָט ער
 זיך אָפּגערופן צו די צוויי מענער :

— איר זענט אַזעלכע נאַראַנים ! צוליב אַזאַ קלייניקייט ווי אַ
 גאַלדן רענדל דאַרף מען זיך קריגן ? ביי מיר האָט דאָס אַ קנאַפן
 ווערט. איך האָב אַ פּולן טאַפּ מיט גאַלדענע רענדלעך.

ווען דער ריכטער האָט דאָס דערהערט, האָט ער געעפנט מויל
 און אויערן, און געפרעגט וואַרדיעלאָן :

— ווי קומט צו דיר אַ פּולער טאַפּ מיט גאַלדענע רענדלעך ?

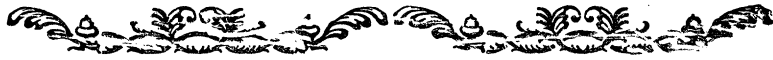
גאלדענע רענדלעך

און וואַרדיעלאַ האָט אים געענטפערט :
— איך האָב זיי געפונען אין דער ברוסט פון אַ שטומען מענטשן.
דער ריכטער האָט זיינע אויערן ניט געוואָלט גלויבן. אָבער באַלד
האָט ער זיך באַרעכנט, אַז ער האָט דאָ צו טאָן מיט אַ נאַר. האָט ער
זיך אָפגעקערט פון וואַרדיעלאַן, און איז ווייטער אָנגעגאַנגען מיט
דעם משפט.

**

און אַט אַזוי — פאַרענדיקט די קודלעוואַטע זעזא — איז וואַר-
דיעלאַס מאַמע פאַרבליבן מיט אַ גאַנצן טאַפּ גאַלדענע רענדלעך.
דער פּרינץ און זיין שיינ ווייב האָבן שטאַרק געלאַכט פון וואַר-
דיעלאַס טפשות און פון זיין נאַרישן מזל. דערנאָך האָט דער פּרינץ
אַ מאַך-געטאָן מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די קרומ-
פּוסיקע צעקא זאָל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

די פלוי

א

און די קרומפוסיקע צעקאָ האָט דערציילט :

איינמאָל האָט דער קעניג פון הויכבאָרג געקראָגן אַ ביס פון אַ פלוי. איז ער געוואָרן זייער אין כעס, און ער האָט געוואָלט צע-
קוועטשן די פלוי צווישן די נעגל פון זיינע פינגער. ער האָט אָבער אַ
קוק געטאָן אויף דער פלוי און געזען ווי שיין זי איז, האָט ער באַ-
שלאָסן זי אריינצולייגן אין אַ פלאַש און זי שפייזן מיטן בלוט פון זיין
האַנט.

דער קעניג האָט אַזוי געטאָן, און די פלוי איז וואָס אַ טאָג אַליץ
גרעסער געוואָרן. אין זיבן חדשים אַרום איז דז פלוי שוין געווען גרע-
סער פון אַ שעפס און די פלאַש איז פאַר איר געווען צו קליין.
האָט דער קעניג באַפוילן, מ'זאָל די פלוי שעכטן און אויסטריקע-
נען איר פעל. דערנאָך האָט ער געלאָזט וויסן, אַז ווער ס'וועט טרעפן
פון וואָס פאַר אַ חיה די פעל איז אָפגעשונדן געוואָרן, דער וועט
קריגן זיין טאַכטער פאַר אַ ווייב.

פון אַלע עקן וועלט האָבן זיך מענטשן אַ לאַז-געטאָן צום קיניגס
פאַלאַץ, און איטלעכער האָט געפרוואווט זיין מזל. איינער האָט גע-

זאָגט, אַז די פעל קומט פון אַ מאַלפע, אַ צווייטער — אַז זי קומט פון אַ ווילדער קאַץ, און אַ דריטער — אַז די פעל קומט פון אַ קראַקאַדיל. הכלל, איטלעכער האָט געפרואווט טרעפן, און קיינער האָט ניט גע־טראָפן.

פּלוצים האָט צום קעניג זיך געמאַלדן אַ מענטשנפרעסער. גע־ווען איז ער אַזוי מיאוס, אַז מען האָט ניט געקאַנט קוקן אויף אים. אָבער ווי נאָר ער האָט גענומען די פעל אין האַנט און זי אַ שמעק געטאַן, האָט ער גלייך געזאָגט :

— די פעל קומט פון אַ פּלוי.

דער קעניג האָט קיין אַנדער ברירה ניט געהאַט. ער האָט געמוזט האַלטן וואָרט, און ער האָט געהייסן אַריינרופן זיין טאַכטער מאַר־דיעלאַ.

מארדיעלאַ האָט געהאַט אַ פנים, איז דאָס געווען בלוט און מילך. זי איז געווען אַזוי שיין, אַז ס'האַט זיך גאַרניט געגלוסט אַראַפּצונעמען די אויגן פון איר. דער קעניג האָט צו איר געזאָגט :

— טאַכטער, דו ווייסט דאָך אַז איך האָב געגעבן מיין וואָרט, און איך מוז מיין וואָרט האַלטן, כאַטש דאָס האַרץ טוט מיר וויי פאַר דיר. ווער זאָל זיך געווען ריכטן, אַז דער גורל וועט פאַלן אויף אַ מענטשנ־פרעסער ? מן־הסתמא איז דיר אַזוי באַשערט. אָבער דאָס האַרץ זאָגט מיר, אַז דו וועסט סוף־כל־סוף זיין גליקלעך.

מארדיעלאַן איז געוואָרן שווער און ביטער אויפן האַרצן. זי האָט אויסגעבראַכן אין אַ געוויין, און געזאָגט :

— מיט וואָס האָב איך זיך פאַרזינדיקט ? פאַרוואָס קומט מיר אַזאַ שטראַף ? פאַרוואָס קומט מיר צו לעבן מיט אַזאַ פאַרזעעניש ? בעסער וואַלט איך אינגאַנצן ניט געבוירן געוואָרן !

מארדיעלא האט נאך געוואלט עפעס זאגן, אבער דער פאטער
האט איר איבערגעשלאגן :
— טאכטער, א מענטשן קאן מען ניט אורטיילן לויט זיין אויס-
זען, און א פאטער דארף מען ניט לערנען וואס צו טאן. נעם אן די
האנט פון דיין באשערטן און גיי מיט אים אהיים.
מארדיעלא האט קיין אנדער ברירה ניט געהאט. מיט א פנים פון
איינעם וואס גייט צו דער תליה, און מיט א הארץ פון איינעם וואס
דארף לייגן זיין קאפ צווישן א קלאץ און א האק, האט זי אנגענומען די
האנט פון דעם מענטשנפרעסער. ער האט זי א שלעפ געטאן צו זיך
און איז מיט איר אוועק אין וואלד אריין.

ב

אין וואלד האט מארדיעלא קיין אנדער זאך ווי געדיכטע בוי-
מער און ווילדע חיות ניט געזען. דארט אין יענער ווילדערניש, איז
געשטאנען דעם מענטשנפרעסער שטיבל. די ווענט זיינען געווען בא-
האנגען מיט מענטשלעכע ביינער פון די קרבנות, וואס דער ווילדער
מענטש האט אויפגעפרעסן. קאן מען זיך שוין פארשטעלן ווי די
ארעמע מארדיעלא האט זיך געפילט.
אבער דאס אלץ איז געווען גארנישט אנטקעגן דעם, וואס עס
איז שפעטער פארגעקומען. דער מענטשנפרעסער איז אוועק אויף
יאגד און האט זיך אומגעקערט צוריק מיט צעריסענע שטיקער פלייש
פון דם מענטשן, וואס ער האט פארצוקט.
— זע, מיין ווייב, וואס איך האב דיר געבראכט — האט ער גע-
זאגט. — דו קאנסט זיך ניט באקלאגן, אז איך גיב ניט אכטונג אויף

דיר. אָט דאָ האָסטו גענוג שפייז. נעם און עס, און האָב מיך ליב. מארדיעלא איז אַזש קראַנק געוואָרן קוקנדיק אויף די שטיקער מענטשלעך פלייש. ווען דער מענטשנפרעסער האָט דאָס באַמערקט, האָט ער צו איר געזאָגט :

— וואָס־זשע, דיר געפעלט ניט וואָס איך האָב דיר געבראַכט ? אויב אַזוי, טאָ האָב געדולד און וואַרט ביז מאַרגן. מאַרגן בין איך איינ־געלאָדן צו אַ יאַגד פון ווילדע חזירים און איך וועל דיר ברענגען עט־לעכע פון זיי. מיר וועלן האָבן אַן אמתע סעודה, אינאיינעם מיט אונדזערע קרובים, און דערביי וועלן מיר שוין פראַווען אונדזער חתונה.

דערנאָך איז ער אַוועק אין וואַלד אַריין.

ג

מארדיעלא האָט זיך אַוועקגעזעצט ביים פענצטער און גע־וויינט מיט ביטערע טרערן. פלוצים איז פאַרבייגעגאַנגען אַן אַלטע בעטלערקע און געבעטן עפעס עסן.

— ליבע פרוי — האָט מארדיעלא צו איר געזאָגט. — איך בין אריינגעפאַלן צו אַ ווילדן מענטשן, וואָס גיט מיר ניט קיין אַנדער זאַך צו עסן, ווי נאָר פלייש פון געהרגטע מענטשן. אוי, ווי ביטער מיר איז ! און דערצו בין איך נאָך די טאַכטער פון אַ קעניג.

ביי די ווערטער האָט מארדיעלא זיך נאָך שטאַרקער צעוויינט. ווען די בעטלערקע האָט דאָס דערהערט, איז איר האַרץ אָנגעפילט געוואָרן מיט רחמנות צו מארדיעלאן, און זי האָט צו איר געזאָגט :

— באַרואיק זיך, מיין קינד, און פיר ניט איבער דיין שיינקייט מיט געוויין. איך וועל דיר העלפן. אַבער הער זיך צו וואָס איך זאָג דיר. איך האָב זיבן זין, זיינען זיי הויך ווי דעמבעס, און שטאַרק ווי ריזן. זיי הייסן : מאסע, נאַרדאַ, קאַלאַ, מיקאַ, פעטרולאַ, אַסקאדעאַ און צעקאַנע. אַלע זיינען זיי געראַטענע. ווען מאַסע לייגט-צו זיין אוי-ער צו דער ערד, קאָן ער הערן וואָס עס טוט זיך דרייסיק מייל ווייט פון אים. ווען נאַרדאַ גיט אַ שפיי, ווערט אַ ים פון זייפנבלאַזן. ווען קאַלאַ גיט אַ וואַרף אַ שטיקל אייזן, ווערט אַ פעלד פון שאַרפע מע-סערס. ווען מיקאַ וואַרפט אַראָפּ אַ שטעקעלע, וואַקסט גלייך אויס אַ גרויסער און געדיכטער וואַלד. ווען פעטרולאַ גיט אַ שפריץ אַ טראָפּן וואַסער, הויבט באַלד אָן צו פליסן אַ טייך. ווען אַסקאדעאַ גיט אַ וואַרף אַ שטיינדל, שפרינגט גלייך אַרויס אַ פעסטונג פון דער ערד. און ווען צעקאַנע צילט מיט זיין ביקס, קאָן ער טרעפן אין אַן אויג פון אַ הון אַ מייל פון ווייטן. אַלע מיינע זין זיינען גוטע און פריינטלעכע מענטשן. זיי וועלן זיכער האָבן מיטלייד מיט דיר און דיך באַפרייען פונעם מענטשנפרעסער. געוויס ביסטו ניט קיין פאַר מיט אים.

— טאַ לאַמיר גלייך אַנטלויפן ! — האַט מאַרדיעלאַ זיך אַ כאַפּ גע-טאַן. — איצט איז די בעסטע צייט, מיין מאַן איז אַוועק אויף יאַגד און ער וועט זיך ניט אומקערן ביז מאַרגן בייטאַג.

— ניין, היינט קאָן דאָס ניט געשען — האַט די בעטלערקע געזאָגט. — איך וואוין זייער ווייט פון דאַנען. אַבער איך זאָג דיר צו, אַז מאַרגן גאַנץ פרי קום איך אַהער מיט מיינע זין און מיר וועלן דיך באַפרייען פון דיינע צרות.

די אַלטע בעטלערקע איז אַוועק, און מאַרדיעלאַ האַט זיך גע-לייגט שלאָפן מיט אַ גרינג אַרץ.

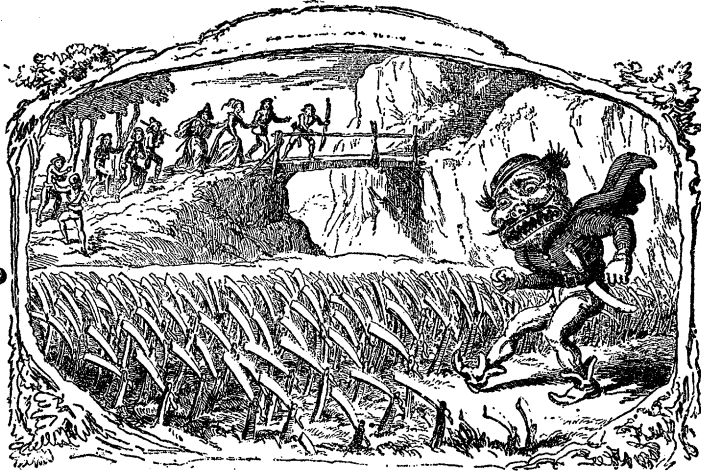
אויף מאָרגן, ווען די פייגל האָבן נאָרוואָס אָנגעהויבן צו זינגן, איז געקומען די אלטע בעטלערקע, צוזאמען מיט אירע זיבן זין. זיי האָבן מאַרדיעלאַן אַריינגענומען צווישן זיך און זיך געלאָזט אין שטאַט אַרײַן. אויפן וועג, האָט מאסע צוגעלייגט זיין אויער צו דער ערד, און אויסגערופן :

— הערט ! דער מענטשנפרעסער איז אהיימגעקומען, און ווען ער האָט ניט געטראָפן מאַרדיעלאַן, האָט ער זיך געלאָזט נאָך אונדז מיטן קאפּעלוש אונטערן אַרעם.

ווען נאַרדאָ האָט דאָס דערהערט, האָט ער אַ שפּײַ געטאַן אויף דער ערד, און באַלד איז געוואָרן אַ ים פון זײַפּנבלאַזן. אַז דער מענטשנפרעסער האָט דערזען דעם ים פון זײַפּנבלאַזן, האָט ער זיך אומגעקערט אהיים, געבראַכט אַ זאַק מיט קלײען, אויסגעטריקנט אַלע זײַפּנבלאַזן און זיך געלאָזט גיין ווייטער.

מאסע האָט ווידער צוגעלייגט זיין אויער צו דער ערד, און אויס־גערופן :

— ער האָט אויסגעטריקנט דעם ים, און ער קומט !
האָט קאַלאַ אַ וואָרף געטאַן אַ שטיקל אײזן אויף דער ערד, און באַלד איז געוואָרן אַ פעלד מיט שאַרפע מעסערס. דער מענטשנ־פרעסער האָט זיך ניט דערשראַקן. ער איז אהיימגעגאַנגען, זיך אָנגע־טאַן אין אײזן פון קאַפּ ביז די פיס, און אַזוי איז ער דורכגעגאַנגען דאָס פעלד מיט שאַרפע מעסערס.

מאסע האָט נאָך אַמאַל צוגעלייגט זיין אויער צו דער ערד, און
אויסגערופן :

— זייט גרייט מיט אייער געווער ! דער מענטשנפרעסער קומט !

מיקאַ איז שוין געווען גרייט מיט זיין שטעקעלע, און אין איין
אויגנבליק איז אויסגעוואַקסן אַ גרויסער און געדיכטער וואַלד
צווישן זיי און דעם מענטשנפרעסער. ווען דער מענטשנפרעסער האָט
דערזען דעם וואַלד, האָט ער אַרויסגעצויגן אַ לאַנגן מעסער פון זיין
גאַרטל און גענומען שניידן די בוימער ווי מיט שניידט זאַנגען. דער
מענטשנפרעסער איז געווען אַזאַ גבור, אַז מיט עטלעכע שניט האָט
ער אָפּגערייניקט דעם גאַנצן וואַלד און פריי געמאַכט דעם וועג פאַר
זיך.

מאסע, וועלכער האָט נאָך אַלץ געהאַלטן זיין אויער צו דער ערד,
האָט ווידער אויסגערופן :

— גיכער ! לאַמיר זיך אונטעראַיילן ! דער מענטשנפרעסער
קומט אויף אונדז מיט אַ געפערלעכער שנעלקייט !

— פעטרולאַ, האָט לאַנג ניט געקלערט, אַ זופֿ-געטאַן אַביסל
וואַסער פון אַ ברונעם און אַ שפּריץ-געטאַן עטלעכע טראָפּן אויף דער
ערד. אין דער זעלבער רגע האָט זיך באַוווּזן אַ גרויסער טייך. אַז דער
מענטשנפרעסער האָט דערזען דעם טייך, האָט ער זיך אויסגעטאַן
נאַקעט, אַוועקגעלייגט זיינע קליידער אויפן קאַפּ, און אַזוי איז ער
אַריבערגעשוואומען דעם טייך.

אבער מאסע האָט די גאַנצע צייט זיין אויער פון דער ערד ניט צו-
גענומען. האָט ער דערהערט, אַז דער מענטשנפרעסער איז ווידער
אויפן וועג, און ער האָט אויסגערופן :

— ער גייט ! לאַמיר קיין צייט ניט פאַרלירן ! מיר מוזן עפעס
טאָן, אַניט זיינען מיר פאַרלוירענע !

— האַב ניט מורא — האָט אסקאדעאַ זיך אָפּגערופן. — איך וועל
אים שוין באַלד אָפשטעלן.

אסקאדעאַ האָט אַ וואַרף געטאַן אַ שטיינדל אויף דער ערד, און
באַלד איז פון יענעם אַרט אַרויסגעשפרונגען אַ גרויסע פעסטונג. אַלע
זיינען אַריין אין דער פעסטונג און האָבן פאַרשלאָסן די טיר.

ווען דער מענטשנפרעסער איז צוגעקומען און דערזען די פעס-
טונג, איז ער אהיימגעלאָפּן און זיך באַלד אומגעקערט מיט אַ הויכן
לייטער.

— איצט איז שוין געקומען אונדזער סוף! — האָט מאסע אויס-
גערופן מיט שרעק. — דער איינציקער, וואָס קאָן נאָך אפשר העלפן,
איז צעקאָנע.

— ניט געשראָקן זיך! — האָט צעקאָנע געזאָגט. — פאַרלאָזט
זיך אויף מיר!

ווען דער מענטשנפרעסער האָט גענומען אַרויפקריכן אויפן
לייטער, האָט צעקאָנע אָנגעשטעלט אויף אים זיין ביקס און אים
געשאָסן גלייך אין אויג אַריין. דער מענטשנפרעסער האָט זיך אַראָפּ-
געקייקלט פונעם לייטער ווי אַ שווערער בער. זעענדיק אַז דער
מענטשנפרעסער ליגט אויף דער ערד, איז צעקאָנע אַרויס פונעם
שלאַס און אים אָפּגעהאַקט דעם קאָפּ. דערנאָך האָט ער דעם אָפּגע-
האַקטן קאָפּ אויפגעשטאַכן אויף אַ לאַנגן שפיז, און אַזוי זיינען זיי
אַלע אַוועק צום קעניג.

דער קעניג איז געווען זייער גליקלעך וואָס זיין טאַכטער איז
ענדלעך באַפרייט געוואָרן פון דעם העסלעכן מענטשנפרעסער. עט-
לעכע טעג שפעטער האָט ער געבראַכט פאַר זיין טאַכטער אַ שיינעם
חתן, און די בעטלערקע מיט אירע זיבן זין האָט ער באַלוינט מיט אַ
סך געלט און שיינע מתנות.

**

אלע זיינען געזעסן ווי צוגעשמידטע און געהערט די וואונדער-
מעשה פון דער פלוי. איטלעכער האָט געזאָגט, אַז דער קעניג פון הויכ-

וואונדער־מעשות

באָרג איז געווען אַ נאַר וואָס ער האָט געצוואונגען זיין טאַכטער חתונה
צו האָבן מיט דעם מענטשנפרעסער.

ווען אַלע זיינען שטיל געוואָרן, האָט דער פּרינץ אַ מאַך געטאַן
מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די גוידערדיקע מענעקאַ
זאל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

די צוויי חברים

א

און די גוידערדיקע מענעקא האָט דערציילט :
אמאָל איז געווען אַ קעניג, וואָס האָט זייער שטאַרק געוואָלט
האַבן קינדער. זייענדיק אַ פרומער, האָט ער געגלויבט, אַז ווען ער
וועט תפילה טאָן צו גאָט, וועט אים גאָט העלפן און צושיקן אַ קינד.
און כדי זיין תפילה זאָל דערהערט ווערן, האָט ער געטיילט נדבות
אַרעמעלייט און וואַנדערער. אָבער קיין קינד האָט ער אַלץ נישט גע-
קראָגן. איז ער געוואָרן שטאַרק פאַרביטערט און האָט אויפגעהערט
טיילן נדבות. ער האָט אָנגעזאָגט זיינע דינער, אַז טאָמער וועט עמיצער
קומען נאָך אַ נדבה, אָדער אַ טובה, זאָל מען אים אַוועקטרייבן.
האָט איינמאָל געטראָפן, אַז אַ מאַנאָך איז פאַרבייגעגאַנגען
דעם פּאַלאַץ. אַזוי ווי דער מאַנאָך האָט פון גאַרנישט נישט געוואוסט,
איז ער אַוועק צום קעניג בעטן נאַכטלעגער. דער קעניג האָט אים
בייז אָנגעקוקט, און געזאָגט :
— איך האָב שוין גענוג טובות געטאָן מענטשן ! מער קיין טובות
טו איך נישט !
דער מאַנאָך האָט געפרעגט דעם קעניג, פאַרוואָס ער איז מיט-
אמאָל געוואָרן אַזאַ שלעכטער.

— איך וועל דיר זאָגן פאַרוואָס — האָט דער קעניג אים געענט־
פערט. — איך האָב זייער שטאַרק געוואַלט האָבן קינדער. האָב איך
געמיינט, אַז ווען איך וועל זיין גוט צו מענטשן, וועט מיין וואונטש
מקוים ווערן. איך האָב געטיילט נדבות צו יעדן אַרעמאַן און יעדן
וואַנדערער, אָבער קיין קינדער האָב איך אַלץ נישט.

— אויב דאָס איז אַלץ וואָס דו ווילסט — האָט דער מאָנאַך גע־
זאָגט — מעגסטו זיין רואיק. איך זאָג דיר צו, אַז גאַר אינגיכן וועסטו
האָבן אַ קינד. טאָמער וועט נישט זיין ווי איך זאָג, מעגסטו מיר אָפֿ־
שניידן די אויערן.

— גוט! — האָט דער קעניג איינגעווייליקט. — און אויב עס וועט
ביי מיר געבוירן ווערן אַ קינד, קריגסטו אַ העלפט פון מיין קעניג־
רייך.

— איצט, הער, קעניג, מיין עצה — האָט דער מאָנאַך געזאָגט.
— קריג דאָס האַרץ פון אַ ים־דראַגאָן, און באַפעל אַז אַ יונג מיידל
זאָל עס אָפקאַכן. אַז די קעניגין וועט פאַרזוכן דאָס האַרץ פון דעם ים־
דראַגאָן, וועט זי געבוירן אַ קינד.

דער קעניג האָט אַרויסגעשיקט הונדערט פישערלייט מיט הונ־
דערט נעצן. די פישערלייט זיינען אַוועק צום ים, אויסגעשפרייט
זייערע נעצן און געשטאַנען אַזוי לאַנג אין וואַסער, ביז זיי האָבן גע־
כאַפט אַ ים־דראַגאָן. זיי האָבן אַרויסגענומען זיין האַרץ און עס גע־
בראַכט צום קעניג. דער קעניג האָט אַריינגערופן אַ יונג מיידל און
איר געהייסן עס אָפקאַכן. די קעניגין האָט פאַרזוכט דאָס האַרץ פון
דעם ים־דראַגאָן, און אין אַ צייט אַרום האָט זי געבוירן אַ זון.

אָבער אַט איז געשען אַ מאַדנע זאָך : פונקט דעם זעלבן טאָג האָט
דאָס יונגע מיידל אויך געבוירן אַ זון. די צוויי קינדער זיינען געווען

די צוויי חברים

אזוי ענלעך איינער צום אנדערן, אז ס'איז שווער געווען צו וויסן ווער איז ווער. די קינדער האבן זיך געהאָדעוועט אינאיינעם, און זיי האָבן זיך אזוי ליב געקראָגן, אז איינער אָן דעם אנדערן האָט זיך נישט אַ ריר געטאָן.

ווען די קעניגין האָט באַמערקט ווי שטאַרק איר זון האָט ליב זיין חבר, איז זי געוואָרן זייער אייפערזיכטיק און נישט געוואוסט וואָס צו טאָן.

ב

איינמאָל האָט דער בן-מלך באַשלאָסן צו גיין אויף יאָגד צוזאַ-מען מיט זיין חבר. ער האָט געמאַכט אַ פייער אין קאַמין און זיך גע-זעצט שמעלצן בליי און מאַכן קוילן. דערווייל האָט אים עפעס אויס-געפעלט, איז ער אַרויסגעגאַנגען עס קריגן.

ווען די קעניגין איז אריינגעקומען אַ קוק טאָן וואָס איר זון מאַכט, האָט זי אַנשטאַט איר זון, געטראָפן זיין חבר פּאנזא. זי איז געוואָרן אזוי ווילד פון אייפערזוכט, אז זי האָט אַ כאַפּ געטאָן דאָס צעשמאַלצענע בליי, עס אַ גאַס געטאָן אויף זיין פנים און אים איבער-געלאָזט אַ מיאוסע וואונד אויף זיין ברעם. זי האָט אים געוואָלט אומ-ברענגען, אָבער פּלוצים איז אריינגעקומען איר זון. די קעניגין האָט אַ שמיכל געטאָן, ווי קיין זאך וואָלט ניט געשען, און איז אַרויסגע-גאַנגען.

פּאנזא האָט אַראָפּגעצויגן דאָס היטל איבער די אויגן און גאָר-

נישט געזאָגט. ווען דער בן־מלך איז פאַרטיק געוואָרן מיט די קוילן,
האַט פּאַנזא אַ זאַג געטאָן :

— מיין ליבער חבר, מיר מוזן זיך שיידן.

— פאַרוואָס ? — האָט דער בן־מלך געפרעגט מיט גרויס פאַר־
וואונדערונג.

— בעסער פרעג נישט — האָט פּאַנזא געזאָגט. — גלויב מיר,
אַז מיר איז נישט גרינג צו שיידן זיך מיט דיר. אָבער מסתמא איז אונדז
אַזוי באַשערט. טאָ זיי מיר געזונט, און פאַרגעס מיך נישט.
די צוויי חברים האָבן זיך אַרומגענומען און זיך געזעגנט מיט
טרערן אין די אויגן.

ג

פּאַנזא איז אַריין צו זיך אין צימער און האָט זיך אָנגעטאָן אַן
אייזערנעם פּאַנצער און אַ שווערד. דערנאָך האָט ער אַרויסגענומען
אַ פּערד פון שטאַל, און ווען ער האָט געהאַלטן ביים אויפּזעצן זיך
אויפן פּערד, איז זיין חבר אַרויסגעקומען, און געזאָגט :
— ליבער חבר, לאָז מיר כאַטש איבער עפעס אַן אַנדענק.

פּאַנזא האָט אַריינגעשטאָכן זיין שווערד אין דער ערד און אין
דעם זעלבן אויגנבליק איז אויף יענעם אַרט אויסגעוואַקסן אַ פּאַנ־
טאָן.

— דער פּאַנטאָן איז דער בעסטער אַנדענק, וואָס איך קאָן דיר
לאָזן — האָט פּאַנזא געזאָגט. — לויט דעם וואָסער פונעם פּאַנטאָן
וועסטו שטענדיק וויסן וואָס מיט מיר טוט זיך. אויב דאָס וואָסער

די צוויי חברים

וועט פליסן קלאַר, וועסטו וויסן אַז מיר גייט גוט. אַז דאָס וואָסער
וועט פליסן מוטנע, וועסטו וויסן אַז מיר גייט שלעכט. און טאַמער וועט
דער פּאַנטאַן אויסגעטריקנט ווערן, וועט דאָס זיין אַ סימן אַז איך בין
געשטאַרבן.

זיי האָבן זיך ווידער אַרומגענומען מיט טרערן אין די אויגן, און
פּאַנזא איז אַוועק.

ד

טעג און וואַכן נאַכאַנאַנד האט פּאַנזא זיך אַרומגעשלעפט אויף
זיין פּערד. אויפן וועג האָט ער באַגעגנט אַ סך גנבים און גזלנים,
אַבער ער האָט זיך אַלעמאַל פון זיי אַרויסגעדרייט. ענדלעך איז ער
אַנגעקומען אין דער שטאָט טרעליס. אין שטאָט איז גראַד דאָן פאַר-
געקומען אַ וועט-געשלעג, און עס איז געווען אַפּגעמאַכט, אַז דער וואָס
וועט אַרויסקומען דער זיגער, וועט קריגן דעם קעניגס טאַכטער פאַר
אַ ווייב.

פּאַנזא האָט זיך אויך אַנגעשלאָסן אַן דעם געשלעג. ער האָט
אַלעמען באַזיגט, און געקראָגן דעם קעניגס טאַכטער פאַר אַ ווייב.
אויף מאַרגן איז געפּראַוועט געוואָרן די חתונה מיט אַ גרויסער און
אַ פייערלעכער סעודה.

ה

אַיינמאַל האָט פּאַנזא באַשלאָסן צו גיין אויף יאַגד. ווען דער קע-
ניג האָט דאָס דערהערט, האָט ער אים געוואָרנט ער זאָל נישט גיין.

וואונדער־מעשות

ווייל אין וואָלד געפינט זיך אַ ווילדער מענטש, וואָס יעדן טאָג בייט ער זיין געשטאַלט. אַמאָל איז ער אַ וואָלף, אַמאָל אַ לייב, אַמאָל אַן אייזל, און אַמאָל אַ הירש. דער ווילדער מענטש האָט פאַרשידענע מיטלען ווי אַריינצונאַרן זיינע קרבנות און זיי אויפֿעסן.

אַבער פּאַנזא האָט נישט געוואוסט פון אַזאָ זאָך ווי מורא. ער האָט זיך אויסגעלאַכט פון דעם קעניגס וואָרנונג און זיך געלאָזט אין וואָלד אַריין.

ווען דער ווילדער מענטש האָט אים דערזען, האָט ער זיך תיכף געביטן אויף אַ הירש. פּאַנזא האָט זיך אַ לאָז געטאָן נאָך דעם הירש, אים נאַכגעיאָגט אַ שטיק צייט, ביז דער הירש האָט אים פאַרשלעפט אין דער טיפעניש פון וואָלד.

און מיטאַמאָל האָט אויסגעבראַכן אַ שניי־שטורעם. פּאַנזא האָט זיך געוואָלט באַשיצן פון דעם שטורעם, האָט ער זיך אַריינגעכאַפט אין אַ נאַרע. דאָס איז גראַדע געווען די נאַרע, אין וועלכער דער ווילדער מענטש האָט געוואוינט. אויף דער ערד איז געלעגן אַ בינטל מיט צווייגן, האָט פּאַנזא גענומען עטלעכע צווייגלעך, געמאַכט אַ פייער און אַוועקגעזעצט זיך וואַרעמען.

פלוצים האָט דער הירש זיך באַוויזן ביים אַריינגאַנג פון דער נאַ־
רע.

— מיין ליבער פּריינד — האָט דער הירש געזאָגט — מיר איז זייער קאַלט. — לאָז מיך אויך אַריינקומען זיך אַנוואַרעמען.
פּאַנזא האָט רחמנות געהאַט אויפן הירש און אים געהייסן אַריין־
קומען.

— איך וואָלט אַריינגעקומען — האָט דער הירש געזאָגט — אַבער איך האָב מורא, אַז דו וועסט מיך טויטן.

די צוויי חברים

— האָב נישט מורא — האָט אים פּאַנזא באַרואיקט. — קום אַרײַן.

— אויב דו ווילסט איך זאָל אַרײַנקומען — האָט דער הירש גע-
זאָגט — בינד צו דײַנע הינט, זײ זאָלן מיך נישט בייסן; און בינד
צו דײַן פּערד, עס זאָל מיך נישט בריקען.

פּאַנזא האָט אים צוליב געטאָן, און ער האָט צוגעבונדן די הינט
און דאָס פּערד.

— איצט בין איך שוין האַלב זיכער — האָט דער הירש געזאָגט.
— נאָר אויב דו ווילסט, איך זאָל אינגאַנצן זײַן זיכער, בינד צו דײַן
שווערד אויך.

פּאַנזא האָט געפּאָלגט דעם הירש, און צוגעבונדן זײַן שווערד
אויך. ווען דער ווילדער מענטש האָט געזען, אַז פּאַנזא איז שוין
אינגאַנצן אומבאַשיצט, האָט ער אָנגענומען זײַן אמת געשטאַלט. ער
האָט אַ כאַפּ געטאָן פּאַנזאָן בײַ די הענט און פיס, אים אַרײַנגע-
וואַרפן אין אַ טיפן גרוב און אים פאַרשאַטן מיט שטיינער.

1

פּאַנזאָס חבר, דער בן-מלך, פלעגט יעדן אָוונט אַרויסגיין אַ
קוק טאָן אויפן פּאַנטאָן. מיטאַמאָל האָט ער באַמערקט, אַז דאָס וואַ-
סער פון פּאַנטאָן איז געוואָרן זײער מוטנע. פון דעם האָט ער פאַר-
שטאַנען, אַז עפּעס שלעכטס קומט פאַר מיט זײַן חבר. נאָר אײדער
ער האָט צײט געהאַט אַ טראַכט צו טאָן, האָט דער פּאַנטאָן גענומען
אויסטריקענען. דאָן איז שוין דער בן-מלך געווען זיכער, אַז זײַן חבר

איז אין אַ גרויסער סכנה. ער האָט זיך אויפגעזעצט אויף אַ פּערד, מיטגענומען זיין ביקס און זיינע ווילדע הינט, און זיך אַוועקגעלאָזט זוכן זיין חבר. ער איז געפאַרן טעג און וואָכן נאַכאַנאַנד, ביז ער איז אָנגעקומען אין דער שטאָט טרעליס.

די גאַנצע שטאָט איז געווען אין טרויער. ווען דער בן-מלך האָט געפרעגט פאַרוואָס די שטאָט איז אין טרויער, האָט אים אן איינוואוי-נער געענטפערט, אַז דאָס טרויערט מען נאָך פאַנזאן, דער בת-מלכה'ס מאַן.

— וואָס איז מיט פאַנזאן געשען ? — האָט דער בן-מלך געפרעגט מיט שרעק.

— ער איז אַוועק אויף יאָגד און איז שוין מער ניט צוריקגעקו-מען — האָט דער איינוואוינער געזאָגט. — דאָס איז דער בעסטער סימן, אַז דער ווילדער מענטש האָט אים אויפגעגעסן. דערפאַר טרויערן מיר.

ווען דער איינוואוינער האָט זיך גוט צוגעקוקט צום בן-מלך, האָט ער פריילעך אַ פאַטש געטאַן מיט די הענט און גענומען לויפן. ער איז געווען זיכער, אַז דאָס איז פאַנזא, און ער איז געלאָפן אָנזאָגן דער בת-מלכה, אַז איר מאַן איז צוריקגעקומען אַ לעבעדיקער. די בת-מלכה איז באַלד געקומען צוליפן, און ווען זי האָט דערזען דעם בן-מלך, איז זי אויך געווען זיכער, אַז דאָס איז פאַנזא. זי איז אים געפאַלן אויפן האַלז, און האָט אויסגערופן מיט גרויס פרייד :

— מיין מאַן ! מיין האַרץ ! וואו ביסטו געווען ?

דער בן-מלך האָט געזען, אַז זי האָט אַ טעות, אָבער אין דער זעלבער צייט האָט ער פאַרשטאַנען, אַז זיין חבר איז ערגעץ אין געפאַר.

דער בן-מלך האָט גענומען זיינע ווילדע הינט און זיך גע-
לאָזט אין וואַלד אַרײַן.

אין וואַלד האָט מיט אים געטראָפן דאָס זעלבע וואָס מיט זיין
חבר. דער ווילדער מענטש האָט זיך פאַרשטעלט פאַר אַ הירש און
אים פאַרשלעפט צו דער זעלבער נאָרע. ווען דער בן-מלך איז צוגע-
קומען צו דער נאָרע, האָט ער דערזען זיין חברס הינט, אויך זיין
פערד און זיין שווערד. ער האָט באַלד פאַרשטאַנען וואָס מיט זיין
חבר איז געשען.

דער הירש האָט דעם בן-מלך געבעטן צובינדן זיינע הינט,
דערנאָך זיין פערד און זיין ביקס. אָבער דער בן-מלך האָט אים
נישט געפאַלגט. ער האָט אַ לאַז געטאָן אויף אים זיינע ווילדע הינט,
דערנאָך זיין פערד, און צום סוף אים דערשאָסן מיט זיין ביקס.

פלוצים האָט ער פון גרוב דערהערט זיין חברס שטים. ער האָט
אויף גיך אַוועקגעשאַרט די שטיינער, און פונעם גרוב זיינען אַרויס-
געקומען צוערשט זיין חבר, דערנאָך נאָך מענטשן, וואָס דער ווילדער
מענטש האָט אָנגעגרייט צום אויפּעסן.

די צוויי חברים האָבן זיך שטאַרק דערפרייט איינער מיטן אַנ-
דערן. זיי האָבן זיך אָנגענומען פאַר די הענט און זיך געלאָזט גיין
אהיים.

ווען די בת-מלכה האָט זיי דערזען, האָט זי נישט געוואוסט ווער
פון זיי עס איז איר מאַן. האָט פאַנוואַ אַראָפּגענומען דאָס היטל פון
קאַפּ און זיך געלאָזט דערקענען.

דער בן־מלך איז פארבליבן מיט זיין חבר אַ גאַנצן חודש צייט.
ווען ער האָט זיך ווידער געלאָזט אין וועג אַריין, האָט זיין חבר אים
מיטגעגעבן אַ בריוו צו זיין מאַמען. אין דעם בריוו האָט ער צוגעזאָגט
דער מאַמען, אַז מער וועט ער אויף יאָגד נישט גיין.

**

מענעקאָס מעשה האָט שטאַרק אויסגענומען, און איטלעכער
איז געווען צופרידן וואָס די בת־מלכה האָט צוריקגעקראָגן איר
מאַן אַ לעבעדיקן. דערנאָך האָט דער פרינץ אַ מאַך געטאָן מיט
דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די לאַנג־נאַזיקע טאָלא
זאָל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

פעטרישקע

א

און די לאנג-נאזיקע טאלא האט דערציילט :

אמאל איז געווען א פרוי, האט זי געהייסן פאסקאדאזיא. אין שכנות מיט איר האט געוואוינט אן אלטע מכשפה, וואס האט גע- האט א גרויסן גארטן מיט אלערליי גרינסן. איינמאל איז פאסקא- דאזיא געשטאנען ביי איר פענצטער און האט באוואונדערט די שיי- נע פעטרישקע, וואס איז געוואקסן אין דער מכשפהס גארטן. מיט- אמאל האט זיך איר שטארק פארגלוסט א שטיקל פעטרישקע. ס'האט איר אזוי גענומען נאגן ביים הארצן, אז זי האט שיר ניט געחלשט פון נאגעניש. אבער גראד דאן איז די מכשפה געווען אין גארטן, און פאסקאדאזיא האט גארנישט געקאנט טאן.

האט זי אפגעווארט ביז די מכשפה איז אוועק, דאן איז זי ארי- בערגעקראכן דעם פלויט און האט אנגעריסן א בינטל פעטרישקע. פארנאכט, ווען די מכשפה איז אריין אין גארטן אןרייסן אביסל פעט- רישקע אויף וועטשערע, האט זי באלד געזען, אז עמיצער איז דארט געווען.

— ווארט ! — האט זי געזאגט און געמאכט מיט דער האנט —

איך וועל דיר ווייזן ווי מ'קריכט אין פרעמדע גערטנער !

אַבער פאסקאדאַזיא האָט זיך ווידער ניט געקאַנט איינהאַלטן.
איר חשק צו פעטרישקע איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז יעדן אַוונט
פלעגט זי זיך אריינגנבענען אין דער מכשפהס גאַרטן. אַזוי איז דאָס
אַנגעגאַנגען אַ היפשע צייט, ביז די מכשפה האָט זי געכאַפט.

— אהא, כ'האַב דיך געפאַקט! — האָט די מכשפה זיך צע-
שריען — דו גנבטע! ווי וואַגסטו אַריינצוקומען צו מיר אין גאַרטן?
וואַרט, איכל דיר ווייזן!

פאסקאדאַזיא האָט זיך דערשראַקן, און זיך גענומען פאַרענט-
פערן:

— איך בין ניט קיין גנבטע — האָט זי געזאָגט. — און קיין
פרעסערקע בין איך אויך ניט. איך בין פשוט געווען שטאַרק הונגעריק
און איך האָב מורא געהאַט, אַז טאַמער שטיל איך ניט מיין הונגער,
וועט מיין קינד געבוירן ווערן מיט אַ צייכן פון פעטרישקע אויפן
פנים.

— אַ תירוץ! — האָט די מכשפה געזאָגט. — מיך קאַנסטו נישט
נאַרן! אויב דו ווילסט בלייבן לעבן, מוזטו מיר צוזאָגן, אַז ווען דיין
קינד וועט געבוירן ווערן, וועט עס מיר געהערן.
אַזוי ווי פאסקאדאַזיא איז געווען זייער אן אבערגלויבערישע,
האָט זי זיך דערשראַקן און צוגעזאָגט דער מכשפה, אַז ווען דאָס קינד
וועט געבוירן ווערן, וועט עס געהערן צו איר.

ב

אַין אַ חודש אַרום האָט פאסקאדאַזיא געבוירן אַ מיידעלע. דאָס
מיידעלע איז געווען אַזוי שיין, אַז איטלעכער האָט עס באַוואונדערט.

פעטרישקע

און אזוי ווי עס איז געבוירן געוואָרן מיט אַ צייכן פון פעטרישקע אויפן ברוסט, האָט פאסקאדאָזיא איר אַ נאָמען געגעבן : פעטרישקע. דאָס מיידעלע איז געוואָקסן און פון טאָג צו טאָג אַלץ שענער געוואָרן. ווען זי איז אַלט געוואָרן זיבן יאָר, האָט די מאַמע איר געשיקט אין שול אַריין. אָבער יעדן מאָל וואָס די מכשפה האָט באַגעגנט די קליינע פעטרישקע, האָט זי צו איר געזאָגט :

— זאָג דיין מאַמען, אַז איך האָב ניט פאַרגעסן איר צוזאָג.

פעטרישקע פלעגט יעדן מאָל דערציילן דער מאַמען וואָס די מכשפה זאָגט איר, ביז איינמאָל האָט פאסקאדאָזיא פאַרלוירן דאָס געדולד, און אָנגעזאָגט פעטרישקען :

— מיין קינד, אויב די מכשפה וועט דיר נאָך אַמאָל זאָגן די זעלבע ווערטער, זאָלסטו איר ענטפערן : נעם עס.

די קליינע פעטרישקע האָט ניט פאַרשטאַנען וואָס דאָס מיינט. ווען זי האָט נאָך אַמאָל באַגעגנט די מכשפה, און די מכשפה האָט איר געזאָגט די זעלביקע ווערטער, האָט זי געענטפערט ווי די מאַמע האָט איר אָנגעזאָגט :

— נעם עס.

ווען די מכשפה האָט דאָס דערהערט, האָט זי אָנגעכאַפט פעטרישקען ביי די האַר, און זי אַוועקגעשלעפט אין אַ געדיכטן וואַלד. קומענדיג אין וואַלד, האָט די מכשפה געזאָגט אַ שפּרוך, און באַלד איז אויף יענעם אָרט אויסגעוואַקסן אַ הויכער טורעם, אין וועלכן זי האָט פעטרישקען פאַרשפּאַרט.

דער טורעם האָט ניט געהאַט קיין טרעפּ, און ניט קיין לייטער, נאָר בלויז אַ קליין פענצטערל אויפן סאַמע שפיץ. אז די מכשפה

וואנדער־מעשות

פלעגט וועלן אַרויפגיין אויפן טורעם, פלעגט זי זיך אַנכאַפן ביי פעטרישקעס לאַנגע האַר און אַזוי זיך ארויפדראַפּען.

ג

אַיינמאַל, ווען די מכשפה איז ניט געווען אין דער היים, האָט פעטרישקע אַרויסגעשטעקט איר קאַפּ דורכן פענצטערל און פונאַן־דערגעלאָזן אירע האַר אַנטקעגן דער זון. גראַד דאָן איז פאַרבייגעגאַנגען אַ יונגער בן־מלך. ווען דער בן־מלך האָט באַמערקט די צוויי לאַנגע גאַלדענע כוואַליעס האַר אַראַפּהענגען אויף דער ערד, האָט ער אויפּגעהויבן זיין קאַפּ און דערזען די וואונדערשיינע פעטרישקע ביים פענצטערל פון שפיץ טורעם.

איר שיינקייט האָט אים פאַרכישופּט. ער איז געשטאַנען ווי אַ צוגעשמידטער צו דער ערד, האָט געקוקט אַרויף צו דער שיי־נער פעטרישקע, און געזיפּצט. ווען פעטרישקע האָט באַמערקט ווי דער בן־מלך קוקט אויף איר און זיפּצט, איז איר געוואָרען וואַרעם אין יעדן אבר, און זי האָט זיך צעשמייכלט.

דער בן־מלך פלעגט יעדן טאַג קומען צום טורעם, אַרויפקוקן צו פעטרישקע, און זיפּצן. און זי, פעטרישקע, פלעגט אַראַפּקוקן צו אים און שמייכלען.

ד

אַיינמאַל האָבן זיי אַפּגעמאַכט צו טרעפן זיך. איז געבליבן, אַז פאַרנאַכט, ווען די מכשפה וועט אַוועקגיין, זאָל פעטרישקע אַרונטער־

לאָזן אירע לאַנגע האָר, און דער בן-מלך זאָל אויף אירע האָר זיך אַרויפציען צו איר אין טורעם. האָבן זיי אַזוי געטאָן.

אינדערפרי, איידער די מכשפה האָט זיך אומגעקערט, איז דער בן-מלך אַראָפּ פון טורעם אויף דער גאַלדענער לייטער פון פעטרישקעס שיינע האָר.

אַזוי איז דאָס אַנגעגאַנגען אַ שטיקל צייט, ביז די מכשפה האָט זיך דערוואוסט דערפון. האָט זי גענומען דריי ניס, אַריינגעטאָן אַ כישוף אין זיי און פאַרכישופט פעטרישקען. דערנאָך האָט זי די ניס באַהאַלטן אויף אַ הויכער פּאַליצע, און זי איז געווען זיכער, אַז פעטרישקע וועט ניט קאַנען אַנטלויפן, סיידן זי וועט געפינען די

דריי ניס. פעטרישקע האָט זיך גוט צוגעקוקט, און זי האָט באַ־
מערקט אַלץ וואָס די מכשפה האָט געטאָן.

ה

פֿאַרנאַכט, ווען דער בן־מלך איז געקומען, האָט פעטרישקע
אים געהייסן אַרויפקלעטערן צו דער הויכער פּאַליצע און געפינען די
דריי פֿאַרכישופטע ניס. ער האָט אַזוי געטאָן, און ווען זיי האָבן
באַקומען די ניס, האָבן זיי אויסגעפלאַכטן אַ לייטער פון שטריק, זיך
אַראָפּגעלאָזט פון טורעם, און גענומען לויפן אין שטאַט אַריין.

ווען די מכשפה האָט אויסגעפונען, אַז פעטרישקע איז אַנטלאָפן,
האָט זי זיך אַראָפּגעלאָזט אויף דעם זעלבן לייטער, און גענומען נאָכ־
יאַגן פעטרישקען און דעם בן־מלך. אַז פעטרישקע האָט דערווען ווי
די מכשפה יאַגט איר נאָך, האָט זי פֿאַרשטאַנען, אַז איר לעבן און
דאָס לעבן פון דעם בן־מלך איז אין געפאַר.

— וואָס טוט מען? — האָט פעטרישקע אַ זאַג געטאָן מיט
פֿאַרצווייפלונג.

פלוצים האָט זי זיך דערמאַנט אַן די דריי פֿאַרכישופטע ניס,
וואָס זי האָט מיט זיך מיטגענומען. זי האָט אַ וואָרף געטאָן צו דער
ערד די ערשטע נוס, און — וואונדער איבער וואונדער! — עס איז
באַלד אויסגעוואַקסן אַ גרויסער בייזער הונט, וואָס האָט שרעקלעך
געבילט און געשטשירעט מיט די ציין. דער הונט האָט זיך אַ לאַז
געטאָן אויף דער מכשפה מיט אַזאַ רציחה, ווי ער וואַלט זי וועלן
איינשלינגען. אָבער די מכשפה האָט זיך ניט דערשראָקן. זי האָט

פעטרישקע

אַרויסגענומען אַ שטיקל ברויט פון איר קוישל, עס אַ וואָרף געטאָן צום הונט, און דער הונט האָט זיך באַרואיקט. דערנאָך האָט זי זיך ווידער גענומען יאָגן נאָך פעטרישקען.

פעטרישקע האָט אַ וואָרף געטאָן צו דער ערד די צווייטע נוס, און — וואונדער איבער וואונדער! עס האָט זיך באַלד באַוויון אַ ווילדער לייב. דער לייב האָט געדרייט מיטן עק און געעפנט אַזאַ מויל, ווי ער וואַלט וועלן פאַרצוקן די מכשפה. אָבער די מכשפה האָט זיך ווידער ניט געשראַקן. זי איז צוגעלאָפן צו אַן אייזל, וואָס האָט זיך געפאַשעט אויפן פעלד, גיך אָפגעשונדן זיין פעל און זי אָנגעטאָן אויף זיך. ווען דער לייב האָט דערזען אַן אייזל, האָט ער זיך באַרואיקט און מער די מכשפה ניט געטשעפעט. די מכשפה האָט אָבער די אייזל-פעל פון זיך ניט אַראָפגעוואָרפן, און אַזוי, מיט דער פעל אויף די פלייצעס, האָט זי זיך גענומען יאָגן נאָך פעט-רישקען און דעם בן-מלך.

פעטרישקע האָט אַ וואָרף געטאָן צו דער ערד די דריטע און לעצטע נוס, און עס האָט זיך באַוויון אַ וואַלף. דער וואַלף האָט לאַנג ניט געקלערט, זיך אַ לאַז געטאָן אויף דער מכשפה און זי אויפגעגעסן אינאיינעם מיט דער אייזל-פעל.

פעטרישקע און דער בן-מלך האָבן שוין איצט קיין מורא ניט געהאַט. זיי האָבן זיך אָנגענומען ביי די הענט און זיך געלאָזט גיין צום קעניגס פאַלאַץ.

ווען דער קעניג האָט דערזען די וואונדערשיינע פעטרישקע, איז זי אים אַזוי געפעלן געוואָרן, אַז ער האָט גלייך איינגעוויליקט זי זאָל חתונה האָבן מיט זיין זון.

וואונדער־מעשות

און אזוי האָט די טרויעריקע מעשה געהאַט אַ פריילעכן סוף.
טאַלאַס מעשה איז אַלעמען געפּעלן געוואָרן. מען האָט זי אויס־
געהערט ביזן סוף, און איטלעכן האָט באַנק געטאָן וואָס די מעשה
האָט זיך אזוי שנעל געענדיקט.

**

דערנאָך האָט דער בן־מלך אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט, וואָס
דאָס האָט געמיינט, אַז די האַרבאַטע פּאַפּא זאָל אָנהויבן דערציילן
איר מעשה.

דאָס צויבער־שטיינדל

א

און די האַרבאַטע פּאַפּא האט דערציילט :

אַמאַל איז געווען אַ פּרוי מיט דעם נאַמען צעקארעלא, האָט זי געהאַט אַ זון, וואָס האָט געהייסן פּערלאַנטאַ. ער איז געווען זייער אַ מיאוסער, און דערצו אַ גרויסער נאַר. פּלעגט די מאַמע זיך פאַרשעלטן די יאָרן וואָס איר איז באַשערט געווען אַזאַ מיאוסער און נאַרישער זון. עס איז פשוט ניט געווען אויסצוהאַלטן פון זיינע נאַרישקייטן. פּלעגט די מאַמע שרייען אויף אים, אים שלאָגן און הרגענען, און עס האָט געהאַלפּן ווי אַ טייטן באַנקעס.

איינמאַל האָט זי צו אים געזאָגט :

— פּערלאַנטאַ, כאַפּ זיך אַריבער אין וואַלד אַריין און ברענג מיר אַ בינטל צווייגן. אָבער זע און ווער ניט פאַרלוירן אויפן וועג. קום באַלד צוריק, ווייל איך דאַרף אַפּקאַכן אַ טעפל קרויט.

פּערלאַנטאַ האָט זיך געלאָזט אין וואַלד אַריין מיט ווייניק חשק. ער איז מער געקראַכן ווי געגאַנגען. ער האָט זיך געדרייט אַהער און אַהין, געמאַכט אַלערליי קונצעלעך מיט די פּיס, כדי דער וועג זאָל וואָס לענגער זיך ציען.

אויפן וועג איז געווען אַ טייך. ווען ער איז צוגעקומען צום טייך, האָט ער זיך אָפגעשטעלט און גענומען קוקן ווי דאָס וואַסער פליסט און רוישט. פלוצים האָט ער באַמערקט דריי יינגלעך, וואָס זיינען געלעגן ביים ברעג פון טייך מיט קופקעלעך גראָז צוקאַפנס און געשמאַק געשלאָפן אַנטקעגן דער זון. ווען פערלאַנטאָ האָט געזען די יינגלעך סמאַליען זיך אויף דער זון, האָט ער רחמנות גע-קראָגן אויף זיי. ער האָט אָפגעבראַכן עטלעכע צווייגן פון אַ בוים און אויסגעפלאַכטן אַ שיין דעכל איבער זייערע קעפ, כדי די זון זאָל זיי ניט סמאַליען.

ווען די יינגלעך האָבן זיך אויפגעכאַפט און געזען ווי שיין פערלאַנטאָ האָט געהאַנדלט, האָבן זיי אים געשאַנקן אַ צויבער-שטיינדל, און געזאָגט :

— דאָס צויבער-שטיינדל וועט אויפטאָן וואונדער פאַר דיר. טא-מער וועסטו עפעס וועלן, זאָלסטו אַ בלאָז טאָן אויפן שטיינדל, און דו וועסט קריגן אַלין וואָס דיין האַרץ גלוסט.

ב

פערלאַנטאָ האָט גענומען דאָס צויבער-שטיינדל און איז אַוועק אין וואַלד אַריין. ער האָט אָנגעריסן אַ גאַנצן באַרג מיט צווייגן, אָבער ווען ער האָט די צווייגן אַרומגעבונדן מיט אַ שטריק און זיי געוואַלט אויפהויבן, האָט ער ניט געקאַנט. האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אויף דעם בינט מיט צווייגן, און געקלערט :

— אוי, ווי גליקלעך איך וואַלט געווען ווען די צווייגן נעמען און טראָגן מיך אַהיים.

דאָס צויבער־שטיינדל

פלוצים האָט ער זיך דערמאַנט אָן דעם צויבער־שטיינדל, וואָס די יינגלעך האָבן אים געשאַנקען. ווי נאָר ער האָט אַ בלאַז געטאַן אויפן שטיינדל, האָט דער בינט מיט צווייגן אים גענומען טראָגן ווי אַ פלינק פּערד. ווען ער איז צוגעקומען צום קעניגס פּאַלאַץ, האָבן

די צווייגן גענומען שפּרינגען און מאַכן קונצעלעך ווי אַן אמתדיק פּערד. אויפן גאַניק פון פּאַלאַץ זיינען געזעסן עטלעכע פּרויען, און ווען זיי האָבן דערזען דעם דאָזיקן וואונדער, זיינען זיי אריינגעלאָפּן און דערציילט וועגן דעם דער בת־מלכה וואסטאלא. די בת־מלכה איז צוגעלאָפּן צום פּענצטער, און זעענדיק די קונצן וואָס דער בינט מיט

צווייגן מאַכט, האָט זי זיך שטאַרק צעלאַכט, כאַטש בטבע איז זי גע-
ווען אַן אומעטיקע. פּערלאַנטאָ האָט געמיינט, אַז די בת-מלכה לאַכט
פּון אים, און ער האָט אויסגערופן :

— וואסטאלא, דו זאָלסט קיין רו ניט געפינען ביז וואָנען דו
וועסט מיט מיר ניט חתונה האָבן !

דערנאָך האָט ער אַ בריקע געטאָן דעם בינט צווייגן, ווי
מ'בריעקט אַ פּערד, און ער האָט זיך גענומען יאָגן פּייל־אויסן־בויגן.
נאָך אים האָבן זיך אַ לאַז געטאָן אַ מחנה קינדער מיט געשרייען
און געלעכטערס, און אזוי אים באַגלייט ביז אַהיים.

ג

פּון יענעם טאָג אָן האָט די בת-מלכה קיין רו שוין ניט געפּו-
נען. טאָג־אייך און טאָג־אויס האָט זי נאָר געטראַכט פּון פּערלאַנטאָן,
און געבענקט נאָך אים. איינמאָל, ווען דער קעניג האָט איר אַנגעזאָגט,
אַז ער גייט איר חתונה מאַכן מיט אַ געוויסן פּרינץ, האָט זי זיך
צעוויינט, און געזאָגט :

— איך וויל ניט חתונה האָבן מיט קיינעם, אַחוץ מיט דעם,
וואָס איז פאַרבייגעפאַרן רייטנדיק אויף אַ בינט צווייגן.

ווען דער קעניג האָט געזען, אַז זיין טאָכטער וויל אים ניט
פּאַלגן, האָט ער אריינגערופן זיינע ראַטגעבער און זיי געזאָגט, אַז ער
וויל זי באַשטראַפּן. די ראַטגעבער האָבן אים געראַטן, אַז איידער
ער באַשטראַפּט זי, זאָל ער קודם אויסגעפינען וועמען זי מיינט.
דער קעניג האָט זיי געפּאַלגט, און ער האָט באַפוילן, מ'זאָל צוגרייטן

אַ גרויסע סעודה. צו דער סעודה האָט ער געהייסן איינלאָדן אַלע פרינצן פון לאַנד, זיי אויסשטעלן אין אַ ריי און זען, וועמען פון זיי זיין טאַכטער וועט אויסקלייבן. האָט מען אַזוי געטאַן, אָבער וואס טאָ-לא האָט קיינעם פון די פרינצן ניט אויסגעקליבן.

דעמאָלט איז דער קעניג געוואָרן שטאַרק אין כעס. ער האָט גע-טופעט מיט די פיס און פאַרלאַנגט פון די ראַטגעבער, זיי זאָלן גלייך באַשטראַפן זיין טאַכטער.

— באַרואיק זיך, קעניג — האָבן די ראַטגעבער אים געבעטן. — לאַמיר צוגרייטן אַ צווייטע סעודה, אָבער ניט פאַר פרינצן, נאָר פאַר פשוטע מענטשן.

דער קעניג האָט זיך באַרואיקט, און געהייסן צוגרייטן אַ צווייטע סעודה. צו דער צווייטער סעודה זיינען שוין געקומען אַזעלכע פשוטע מענטשן, ווי בלעכערס, גאַסן-קערער, בעטלער און סתם אַרעמע-לייט. זיי האָבן זיך אויסגעזעצט ביי די לאַנגע טישן און זיך שטאַרק משמח געווען.

ווען פערלאַנטאַס מאַמע האָט זיך דערוואוסט פון דעם קעניגס צווייטער סעודה, האָט זי אים געזאָגט, ער זאָל אויך גיין אַהין. פער-לאַנטאַ איז גלייך אַוועק צו דער סעודה, און נאָך איידער ער האָט זיך רעכט אַוועקגעזעצט ביים טיש, האָט די בת-מלכה אויסגערופן :
— אַט איז ער !

דער קעניג איז געוואָרן אויסער זיך פון צאָרן. ער האָט זיך גע-ריסן די האָר פון קאַפּ און געזאָגט :

— סטייטש, וואָס האָט זי אין אים דערזען ? ער איז דאָך אַ פאַרזעעניש ! וואָס וואַרט איר, ראַטגעבער ? וואָס באַשטראַפט איר זי ניט ?

די ראטגעבער האָבן זיך אוועקגעזעצט אין אַ ווינקל און באַ-
שלאָסן, אַז דאָס פּאַרל זאָל אַריינגעלייגט ווערן אין אַ קאַסטן, און
דעם קאַסטן זאָל מען אַריינזאָרפן אין ים אַריין.

ד

מ'זען האָט געבראַכט אַ גרויסן קאַסטן, אַריינגעלייגט דאָס
פּאַרל, און ווען מ'האַט זיך גענומען פאַרקלאַפן דעם קאַסטן, זיינען
צוגעלאָפן אַ פּאַר הויף־דאַמען און זיך געבעטן מיט טרערן אין די
אויגן, מ'זאָל זיי לאָזן מיטגעבען דער בת־מלכה אַ פּאַר קוישלעך
מיט ראַזשינקעס און פייגן, כדי זי זאָל ניט אויסגיין פון הונגער. מען
האַט באַוויליקט זייער בקשה, און באַלד נאָך דעם האָט מען פּאַר-
קלאַפט דעם קאַסטן און אים אַריינגעזאָרפן אין ים אַריין.

ווען דער קאַסטן איז שוין געלעגן אין ים, האָט וואסטאלא
זיך צעוויינט, און געזאָגט צו פערלאַנטאָן :

— פאַרוואָס קומט מיר אַזאַ שטראַף ? וואָס פאַר אַ כישוף האָסט-
טו מיר אָפּגעטאַן, וואָס איך האָב דיך אַזוי ליב געקראָגן ?
פערלאַנטאָ האָט אַ וויילע געשוויגן, דערנאָך האָט ער געענט-
פערט:

— גיב מיר אַ פּאַר ראַזשינקעס מיט פייגן, וועל איך דיר זאָגן.
וואסטאלא האָט אים געגעבן אַ פולע האַנט מיט ראַזשינקעס און
פייגן, און פערלאַנטאָ האָט איר דערציילט די גאַנצע מעשה מיט די
דריי יינגלעך, מיט דעם צויבער־שטיינדל, מיט דעם בינט צווייגן,
און אַזוי ווייטער. ווען די בת־מלכה האָט דאָס געהערט, האָט זי
געזאָגט :

דאָס צויבער־שטיינדל

— אויב אַזוי קאַנסטו דאָך מאַכן, אַז דער קאַסטן זאָל פאַר־
וואַנדלט ווערן אין אַ שיף !

און פערלאַנטאָ האָט געענטפערט :

— גיב מיר ראַזשינקעס מיט פייגן, וועל איך דיר דעם וואונדער־
צייגן.

זי האָט אים געהייסן עפענען דאָס מויל, און אים אַריינגעשאַטן
אַ סך ראַזשינקעס מיט פייגן. פערלאַנטאָ האָט דאָן אַרויסגענומען דאָס
צויבער־שטיינדל, אַ בלאַז געטאָן, און — וואונדער איבער וואונדער !
דער קאַסטן איז מיטאַמאָל פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ שיף מיט
אַ סך זעגלען און מאַטראָזן.

די שיף האָט זיך געגליטשט אויפן ים ווי אויף אַ שפיגל. אַזוי־
זיינען זיי געשוואומען אַ גאַנצן טאָג, ביז ס'איז נאַכט געוואָרן. ווען די
לבנה האָט זיך באַוויזן, האָט די בת־מלכה ווידער געזאָגט :

— פערלאַנטאָ, איצט מאַך אַז די שיף זאָל פאַרוואַנדלט ווערן
אין אַ פאַלאַץ.

און פערלאַנטאָ האָט געענטפערט :

— גיב מיר ראַזשינקעס מיט פייגן, וועל איך דיר דעם וואונדער־
דער צייגן.

זי האָט אים ווידער אַנגעשאַטן א פול מויל מיט ראַזשינקעס און
פייגן, און — וואונדער איבער וואונדער ! ווי נאָר פערלאַנטאָ האָט
אַ בלאַז געטאָן אויפן צויבער־שטיינדל, איז די שיף פאַרוואַנדלט גע־
וואָרן אין אַ וואונדער־שיינעם פאַלאַץ מיט די טייערסטע מעבל און
שענסטע פאַרהאַנגען.

איצט איז די בת־מלכה געווען צופרידן. אָבער וועלנדיק זיין אויף
אן אמת גליקלעך, האָט זי אים געבעטן, ער זאל אַזוי מאַכן, אַז ער
אַליין זאל ווערן אַ שיינער און אן איידעלער.
— דו ווילסט, איך זאל אויסזען ווי אַ פּרינץ ? — האָט פּערלאַנטאָ
געפּרעגט.

— יא ! — האָט וואַסטאַלאַ אויסגערופן מיט פּרייד.
און פּערלאַנטאָ האָט געענטפּערט :
— גיב מיר ראַזשינקעס מיט פּייגן, וועל איך דיר דעם וואונ־
דער צייגן.

פּערלאַנטאָ האָט זיך באַלעקט פון די ראַזשינקעס און פּייגן, און
— וואונדער איבער וואונדער ! די בת־מלכה האָט פּלוצים דערזען
פאַר זיך אַ שיינעם און איידעלן פּרינץ, און זי איז געווען אמת גליק־
לעך.

ה

דער קעניג איז אָבער געווען זייער אומגליקלעך. זינט יענעם
טאָג, ווען זיין טאָכטער איז אריינגעוואָרפן געוואָרן אין ים, האָט ער
זיך קיין אַרט נישט געקאַנט געפינען. ער האָט געהאַלטן אין איין
אַרומשפּאַנען איבער זיין פּלאַץ, און נאָכאַנאַנד געזיפּצט. וועלנדיק
פאַרגעסן זיינע צרות, האָט ער געהייסן מיזאַל אים נעמען אויף
יאַגד.

אויפן וועג איז דער קעניג מיט זיין סוויטע פאַרכאַפט געוואָרן
פון אַ גרויסן שטורעם. עס האָט געגאַסן ווי מיט צעבערס, און עס

האַט געבליצט און געדונערט סכנת נפשות. ווען די נאכט איז צו־געפאלן, האָט דער קעניג פאַרלאָרן דעם וועג און גענומען בלאַנדזשען. מיטאַמאַל האָט זיך באַוווּזן אַ ליכט פון ווייטנס. דער קעניג און זיין סוויטע האָבן זיך געלאָזט צו יענעם ליכט, און זיי האָבן באַלד באַמערקט, אַז דאָס ליכט קומט פון אַ גרויסן פּאַלאַץ. דער קעניג האָט געשיקט אַ דינער צום פּאַלאַץ, ער זאָל פּרעגן צי מ'וועט זיי געבן נאַכטלעגער. אַ וויילע שפּעטער האָט דער דינער זיך אומגע־קערט און געזאָגט, אַז די מענטשן פון דעם פּאַלאַץ זיינען זייער פּריינדלעכע, און אַז זיי גרייטן צו אַ גרויסע סעודה פאַר דעם קעניג מיט זיין סוויטע.

ווען דער קעניג איז אריינגעקומען אין פּאַלאַץ און זיך געלאָזט גיין אויף די ווייסע מירמעלנע טרעפּ, איז ער פאַרבייגעגאַנגען אַ סך שיינע סאַלאַנען, אַבער קיין לעבעדיקן נפש האָט ער דאָרט ניט געזען. האָט ער זיך אַוועקגעזעצט ביי אַ טיש און געוואָרט. מיטאַמאַל איז דער טיש באַדעקט געוואָרן מיט די בעסטע מאַכלים און טייערסטע וויינען. דער קעניג האָט זיך צוגעכאַפט צו די פיינע מאַכלים און געטראַנקען, און זיינע אויערן האָבן בעת מעשה פאַרנומען די שענסטע מוזיק פון פלייטן און האַרפּן. נאָכן עסן, האָט זיך פּלוצים אַריינגע־רוקט אַ בעט, וואָס איז געווען אינגאַנצן באַדעקט מיט גאַלד און זיל־בער. דער קעניג האָט געהייסן זיינע דינער, זיי זאלן אים אויסטאָן, און ער האָט זיך געלייגט שלאָפּן.

אינדערפרי, ווען דער קעניג איז אויפגעשטאַנען און זיך גע־מאַכט גרייט אין וועג אַריין, האָט ער געוואָלט וויסן, ווער עס זיינען די גוטע מענטשן, וואָס האָבן אים אַזוי שיינ אויפגענומען אין זייער פּאַ־לאַץ. דאָן האָט מיטאַמאַל זיך באַוווּזן זיין טאַכטער וואַסטאלא מיט

וואונדער־מעשות

איר געליבטן פערלאַנטא. וואסטאלא האָט זיך גענוואָרפן צום קעניגס פיס און אים דערציילט די גאַנצע מעשה פון די וואונדער, וואָס האָבן מיט איר געטראָפן.

דער קעניג איז געווען צופרידן מיט זיין טאָכטערס אויסדער־וויילטן חתן און געזאָגט, אַז נאָך דעם זעלביקן טאָג וועט ער פראַווען זייער חתונה. אַלע זיינען אַוועק צום קעניגס פאַלאַץ און מ'האַט געפראַוועט אַ חתונה מיט אַ גרויסער און פייערלעכער סעודה, וואָס האָט זיך געצויגן דריי טעג און דריי נעכט נאַכאַנאַנד.

**

ווען די האַרבאַטע פאַפּא האָט פאַרענדיקט איר שיינע מעשה, האָט דער פרינץ אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די וואַנצעוואַטע אנטאַנעלא זאָל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

די דריי שוועסטער

א

זון די וואַנצעוואַטע אַנטאַנעלאַ האָט דערציילט :

אַמאָל איז געווען אַ פּרוי, האָט זי געהאַט דריי טעכטער. די עלטערע צוויי טעכטער זיינען געווען נישט קיין געראַטענע. וואָס זיי האָבן געטאַן האָט נישט געטויגט, און צו וואָס זיי האָבן זיך גע-
נומען, איז געגאַנגען מיט דער פּוטער אַראָפּ. און קיין שיינע זיינען זיי
אויך ניט געווען.

דערפאַר איז אָבער די יינגסטע טאָכטער געווען זייער אַ גע-
ראַטענע. זי האָט געהייסן נעלא. אירע מעלות האָבן געשמט איבערן
גאַנצן לאַנד. און שייך איז זי געווען ווי די גאַנצע וועלט. איז קיין
וואונדער ניט, וואָס אַלע האָבן זי ליב געהאַט.

די עלטערע צוויי שוועסטער זיינען געווען זייער אייפּערזיכ-
טיק אויף איר. אָבער וואָס מער אייפּערזיכטיק זיי זיינען געווען, אַלץ
מער האָט מען נעלאַן ליב געהאַט און באַוואונדערט.

אין יענעם לאַנד איז געווען אַ בן-מלך, האָט ער אויך נעלאַן ליב
געהאַט. ער איז פשוט אויסגעגאַנגען נאָך איר. אָבער נעלאַ איז אין
אָנהייב געווען קאַלט צו אים. האָט ער זיך אַזוי לאַנג געדרייט ארום

איר פענצטער, און גערעדט אזעלכע שיינע רייד, ביז ער האָט איר האַרץ געוואונען.

נעלאָ האָט אָבער מורא געהאַט, אַז טאַמער וועט איר מאַמע זיך דערוויסן פון איר ליבע מיט דעם בן־מלך, וועט זי אים פאַרטרייבן און צעשטערן זייער גליק. ווען זי האָט דאָס געזאָגט דעם בן־מלך, האָט ער זי געגלעט, און באַרואיקט :

— שרעק זיך ניט, מיין טייערע. איך האָב אן עצה.

— וואָס איז די עצה ? — האָט נעלאָ געפרעגט.

און דער בן־מלך האָט איר געזאָגט :

— איך וועל אויסבויען אַ קרישטאָלענעם דורכגאַנג אונטער דער ערד, וואָס וועט זיך ציען פון מיין פּאַלאַץ ביז צו דיין הויז, און אַט אַזוי וועלן מיר זיך טרעפן און דיין מאַמע וועט ניט וויסן. אַזוי האָט ער טאַקע געטאָן.

ווען דער דורכגאַנג איז פאַרטיק געוואָרן, האָט ער פאַרכישופט דעם קרישטאָל, און דער דורכגאַנג איז מיט אַמאָל געוואָרן אַזוי ליכטיק, ווי זיבן זונען וואָלטן געשיינט. דערנאָך האָט ער נעלאָן געגעבן אַזאַ מין פודער און צו איר געזאָגט, אַז יעדן מאָל וואָס זי וועט אים וועלן זען, זאָל זי אַריינשיטן אַביסל פודער אינעם פייער, און ער וועט תיכף קומען צו איר.

ב

אַזוי איז דאָס אַנגעגאַנגען אַ שטיק צייט, ביז די אַנדערע צוויי שוועסטער האָבן זיך דערוואוסט דערפון. זייער אייפערזוכט האָט זיך נאָך שטאַרקער צעפלאַקערט, און זיי האָבן באַשלאָסן אַפצושטעלן די

געהיימע ליבע צווישן זייער שוועסטער און דעם בן-מלך. זיי האָבן גע-
נומען צוויי העק און צעבראַכן דעם קרישטאַלענעם דורכגאַנג. ווען דער
בן-מלך האָט זיך געלאָזט גיין צו זיין געליבטער, איז ער אַזוי צעשניטן
געוואָרן פון דעם צעבראַכענעם קרישטאַל, אַז ס'איז געווען אַ רחמנות
אויף אים. זעענדיק אַז ער קאָן צו זיין געליבטער ניט צוקומען, האָט ער
זיך אומגעקערט אַהיים, אינגאַנצן אַ פאַרבלוטיקטער.

זיינע וואונדן זיינען געווען אַזוי טיף, אַז ער האָט זיך געמוזט
אריינלייגן אין בעט.

ווען דער מלך האָט געזען ווי קראַנק זיין זון איז, איז ער געוואָרן
זייער באַזאָרגט, און געהייסן רופן די גרעסטע דאָקטוירים פון לאַנד.
יעדער פון זיי האָט געזאָגט, אַז ער קאָן דעם בן-מלך ניט היילן, ווייל
דער קרישטאַל איז געווען אַ פאַרכישופטער, און צו אַזעלכע וואונדן
איז קיין רפואה ניטאָ.

דער מלך איז געוואָרן שטאַרק פאַרצווייפלט, און זיך געריסן די האַר
פון קאַפּ. ווען די דאָקטוירים האָבן געזען ווי פאַרצווייפלט ער איז,
האָבן זיי אויף אים רחמנות געקראַגן, און געזאָגט:

— באַרואיק זיך, קעניג. אפשר וועט זיך פאַרט געפינען עמיצער,
וואָס קאָן היילן דיין זון.

דער מלך האָט דערזען אַ פרישן שטראַל פון האַפענונג און געלאָזט
וויסן, אַז ווער עס וועט היילן זיין זון, וועט קריגן אַ גרויסע באַלוי-
נונג. אויב די רפואה וועט געבראַכט ווערן פון אַ מאַן, וועט ער קריגן
אַ העלפט פון זיין קעניגרייך; אויב די רפואה וועט געבראַכט ווערן
פון אַ פרוי, וועט ער איר חתונה מאַכן מיט דעם בן-מלך.

נעלא איז געזעסן פארטראכט אין איר צימער און געהאלטן אין איין וויינען. ווען זי האט זיך דערוואוסט וואָס דער מלך האט צוגע- זאָגט, האט זי אָפגעשוואַרצט איר פנים מיט סאַזשע, זיך פאַרשטעלט אין פרעמדע קליידער, און זיך אַרויסגעלאָזט זוכן אַ רפואה פאַר איר גע- ליבטן.

זי איז געגאַנגען איבער בערג און איבער טאַלן, איבער פעלדער און טייכן, און נישט מיד געוואָרן. ווען ס'איז נאָכט געוואָרן, האט זי שוין ניט געזען וואו זי גייט, אָבער זי איז ווייטער געגאַנגען. און אַזוי איז זי דערגאַנגען ביז צו אַ גרויסן און געדיכטן וואַלד.

אין יענעם וואַלד האט געוואוינט אַ מענטשנפרעסער. דערזען דעם מענטשנפרעסערס הויז, האט זיך נעלא דערשראָקן, און זיך אַרויפגעכאַפט אויף אַ בוימ. די פענצטער פונעם הויז זיינען געשטאַ- נען אָפן, און נעלא האט געזען, ווי דער מענטשנפרעסער מיט זיין ווייב זיצן ביים טיש און עסן. ווען זיי האָבן אָפגעגעסן, האָבן זיי פאַר- לאָשן דעם לאַמפּ, און גענומען ריידן אין דער פינצטער. האט נעלא געהערט, ווי די מענטשנפרעסערן האט אַ פרעג געטאָן איר מאַן :

— זאָג מיר, טייערער, וואָס הערט זיך עפעס אויף דער וועלט ?

— פאַראַן אַ סך נייעס, מיין טייערע — האט דער מענטשנפרע- סער געזאָגט. — אָבער איצט וויל איך דיר דערציילן וואָס ס'האָט געטראָפן מיט דעם בן-מלך.

און ער האט איר דערציילט די גאַנצע געשיכטע פון דעם קריש- טאַלענעם דורכגאַנג, און ווי דער בן-מלך איז פאַרוואַנדעט און

קראַנק געוואָרן פון דעם צעבראַכענעם קרישטאַל. ער האָט איר אויך
דערציילט פון דער באַלוינונג, וואָס דער מלך האָט צוגעזאָגט פאַר
דער רפואה, וואָס מען וועט ברענגען פאַר זיין זון.

— דו האלטסט אַז ס'איז פאַראַן אַ רפואה פאַר דעם בן-מלך ? —
האָט די מענטשנפרעסערן געפרעגט.

— איך האַלט אַז נישט — האָט דער מענטשנפרעסער געזאָגט.
— דער מלך וועט זיך מוזן נעמען צוגרייטן אַ לוייה פאַר זיין זון.

ד

ווען נעלא האָט געהערט פון וואָס איר געליבטער איז קראַנק
געוואָרן, האָט זי זיך צעוויינט, און געזאָגט צו זיך אַליין :
— ווער איז געווען דער שלעכטער מענטש, וואָס האָט צע-

בראָכן דעם קרישטאָלענעם דורכגאַנג און קראַנק געמאַכט מיין גע-
ליבטן?

זי האָט זיך אָבער באַלד געכאַפט, אַז מ'קאָן זי דערהערן, און זי
איז אַנטשוויגן געוואָרן.

— זאַג מיר, טייערער, — האָט די מענטשנפרעסערן ווידער גע-
פרעגט איר מאַן — ביסטו טאַקע זיכער, אַז מ'קאָן פאַר דעם בן־מלך
קיין רפואה נישט געפינען ?

דער מענטשנפרעסער האָט זיך אַ וויילע געקווענקלט, און דער-
נאָך געזאַגט :

— פאַראַן בלויז איין זאַך, וואָס קאָן היילן דעם בן־מלך. אָבער
איך קאָן עס דיר נישט זאָגן.

— זאַג עס מיר ! — האָט די מענטשנפרעסערן זיך געבעטן. —
אויב דו זאָסט מיר נישט, וועל איך שטאַרבן !

— אויב אַזוי — איז דער מענטשנפרעסער ווייכער געוואָרן —
וועל איך דיר זאָגן, אָבער מיט איין באַדינג : קיינער טאַר זיך וועגן
דעם נישט דערוויסן. ווייל טאַמער דערוויסט מען זיך, זיינען מיר אין
געפאַר מיט אונדזער לעבן.

— האָב נישט מורא, מיין טייערער. איך וועל עס קיינעם נישט
דערציילן.

— שווער זיך ! — האָט דער מענטשנפרעסער פאַרלאַנגט.
די מענטשנפרעסערן האָט צוגעלייגט די האַנט צום האַרצן, און
געשוואוירן.

— פאַראַן בלויז איין זאַך, וואָס קאָן היילן דעם בן־מלך — האָט
דער מענטשנפרעסער געזאַגט. — דאָס איז די זאַלב, וואָס געפינט

זיך ביי אונדז. ווי נאָר דער בן-מלך וועט באַשמירט ווערן מיט דער זאַלב, וועט ער באַלד געזונט ווערען.

ה

נעלא איז געזעסן אויפן בוים און האָט דאָס אַלץ געהערט. זי איז אַראָפּגעשפרונגען פון בוים, זיך אַנגענומען מיט מוט, און אַנגע-קלאַפט אַן דעם מענטשנפרעסערס טיר.

— ווער איז דאָרט ? — האָט דער מענטשנפרעסער געפרעגט.

— דאָס בין איך — האָט נעלא געענטפערט — אַן אַרעם מיידל.

די מענטשנפרעסערן האָט געמיינט, אַז נעלא איז אַ הונגעריקע בעטלערן, און איר ארויסגעוואָרפן אַ שטיקל ברויט דורכן פענצ-טער.

— ניין, איך וויל ניט קיין ברויט — האָט נעלא געזאָגט. — איך

וויל, איר זאָלט מיר העלפן מיט עפעס אַנדערש.

דער מענטשנפרעסער האָט אַנגעצונדן דעם לאַמפּ און אַרויסגע-שטעקט דעם קאָפּ דורכן פענצטער. ווען ער האָט דערווען נעלאן, האָט זיין ווילדער אַפעטיט זיך צעשפילט אין אים און ער האָט געטראַכט, אַז גאָט אַליין האָט אים צוגעשיקט אַזאַ גוטן ביסן. אָבער ניט וועלן-דיק, אז נעלא זאָל זיך כאַפן וואָס ער מיינט, האָט ער זיך כלומרשט צעשמייכלט מיט אַ זיס שמייכעלע, און געזאָגט צו זיין ווייב :

— מיין טייערע, לאַז אַריין דאָס אַרעמע מיידל. אַ ווילדע חיה קאָן

זי נאָך חלילה אויפעסן.

די מענטשנפרעסערן האָט געעפנט די טיר און אריינגעלאָזט

נעלאן. דער מענטשנפרעסער האָט זי באַטראַכט פון קאָפּ ביז די פיס,

און זי איז אים זייער געפעלן געוואָרן. אָבער כדי צו קריגן נאָך אַ גרעסערן אָפעטיט, האָט ער באַשלאָסן צו טרינקען אַ פּאַר קריגלעך וויין. ער האָט אַוועקגעשטעלט דאָס ערשטע קריגל וויין אויפן טיש, און כלומרשט געזאָגט צו זיין ווייב :

— מיין טייערע, לאַמיר טרינקען און זיך משמח זיין מיט אונד־זער גאַסט.

זיי האָבן זיך ביידע גענומען צום טרינקן, און אַזוי לאַנג גע־טרונקען, ביז זיי זיינען שטאַרק שיכור געוואָרן. דער מענטשנפרעסער האָט שוין ניט געקאָנט האַלטן זיין קאַפּ, און די מענטשנפרעסערן האָט שוין ניט געוואוסט וואָס זי רעדט. זיי זיינען באַלד אַנטשלאָפן גע־וואָרן, און געשמאַק געבראַפּעט.

1

ווען נעלא האָט געזען אַז זיי שלאָפן, האָט זי אַראָפּגעכאַפּט אַ שטריק פון וואַנט און זיי ביידן אַרומגעבונדן. דערנאָך האָט זי אַ כאַפּ געטאַן די זאַלב פון דער פּאַליצע, און זיך געלאָזט לויפן צום קעניג. — קעניג ! — האָט זי אויסגערופן מיט אַ פאַרכאַפּטן אַטעם. —

איך האָב געבראַכט אַ רפואה פאַר דעם בן־מלך ! אַט איז זי ! דער קעניג איז געווען איבערגליקליך. ער איז אויף גיך אַרייַנגעלאָפן צו זיין זון און אים באַשמירט מיט דער זאַלב, וואָס נעלא האָט געבראַכט. אַ וויילע שפּעטער האָט דער בן־מלך געשמייכלט, און ער איז תיכף געזונט געוואָרן. ווען דער קעניג האָט דאָס דערזען, האָט ער אַרייַנגערופן נעלא, און געזאָגט צו זיין זון :

די דריי שוועסטער

— אָט איז דאָס מיידל, וואָס האָט דיך געזונט געמאכט. מאָרגן
וועסטו מיט איר חתונה האָבן, ווייל אזוי האָב איך צוגעזאָגט.
— איך קאָן דאָס ניט טאָן! — האָט דער בן-מלך געזאָגט.
— פאַרוואָס?
— ווייל מיין האַרץ געהערט צו אַן אַנדערער.
האָט נעלא אים געפרעגט:
— האָסטו די אַנדערע אויף אַן אמת ליב?
— איך האָב זי ליב נאָך מער ווי מיין לעבן! — האָט דער בן-
מלך געזאָגט.

דאָן האָט נעלא זיך געהייסן דערלאַנגען אַ שיסל מיט וואַסער, און
זי האָט אַראָפּגעוואַשן די שוואַרצע סאַזשע פון איר פנים. ווען דער בן-
מלך האָט דערזען איר אמת פנים, האָט ער זי צוגעדריקט צו זיין האַרץ
און געזאָגט, אַז זי האָט ער טאַקע געמיינט.
— אויף מאָרגן האָבן זיי ביידע חתונה געהאַט, און די חתונה איז גע-
ווען זייער אַ פריילעכע.

**

די מעשה האָט שטאַרק אויסגענומען, און אַלע האָבן זיך געפרייט
מיט דעם גליקלעכן סוף. דערנאָך האָט דער פריניץ אַ מאַך-געטאָן
מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די קורצע טאַלא זאָל
אָנהייבן דערציילן איר מעשה.

דער שוטה

א

4 ון די קורצע טאלא האט דערציילט :

אמאל איז געווען א רייכער מאן, וואס אלע האבן אים
מקנא געווען מיט זיין רייכקייט. אבער אין דער אמת'ן איז אים נישט
געווען וואס מקנא צו זיין. זיין רייכקייט איז אים נישט באקומען, ווייל
ער האט געהאט א זון, וואס איז געווען א גרויסער שוטה. דער זון
האט געהייסן נארדא. איר קאנט זיך פארשטעלן וואס פאר א שוטה
נארדא איז געווען, אז ער האט אפילו נישט געוואוסט דעם אונטער-
שייד צווישן א באקסער און א ציבעלע.

איינמאל האט דער פאטער באשלאסן, אז ער מוז עפעס טאן
מיט זיין זון. האט ער אים געגעבן א פולע האנט מיט רענדלעך און
אים געשיקט האנדלען איבער דער וועלט. דער פאטער האט גע-
קלערט, אז ווען נארדא וועט ריזן איבער דער וועלט און האנדלען
מיט פארשידענע מענטשן, וועט ער אפשר קליגער ווערן.

האט זיך נארדא ארויסגעלאזט איבער דער וועלט. ווען ער איז
אפגעגאנגען עטלעכע שעה, האט ער אנגעטראפן א יינגל, וואס איז
געשטאנען אנגעשפארט אן א בוים. האט ער אים געפרעגט :

— ווי הייסטו ? פון וואנען קומסטו ? און וואס קאנסטו טאן ?

האַט דאָס יינגל געענטפערט :
— מיין נאָמען איז בליצשנעל, איך קום פון פּיילנלאַנד, און איך
קאָן לויפן שנעלער פון דעם ווינט.
— באַווייז עס מיר ! — האָט נאַרדאַ געזאָגט.
און בליצשנעל האָט אים געענטפערט :
— וואָרט אַ וויילע, וועל איך עס דיר באַווייזן.
אַ ביסל שפעטער איז פאַרבייגעלאָפן אַ הירש. ווען דער הירש
איז שוין געווען ווייט אַוועק, האָט בליצשנעל זיך אַ לאַז־געטאַן נאָך
אים, און אין עטלעכע מינוט האָט ער אים אַריבערגעיאָגט.
נאַרדאַ איז געווען זייער איבערראַשט פון דעם יינגלס לויפן
און האָט צו אים געזאָגט :
— קום מיט מיר און דו וועסט קריגן אַ גרויסע באַלוינונג.
בליצשנעל האָט איינגעווייליקט, און זיי האָבן זיך ביידע געלאָזט
אין וועג אַריין.

ב

ווען נאַרדא איז אָפּגעגאַנגען עטלעכע מייל, האָט ער אַנגע-
טראָפן אַ צווייטן יינגל. און ער האָט אים געפרעגט :
— וואָס איז דיין נאָמען ? פון וואַנען קומסטו ? און וואָס קאַנסטו
טאָן ?
און דער יינגל האָט אים געענטפערט :
— מיין נאָמען איז האַזנאויער, איך קום פון נייגעראַנד, און אַז
איך לייג־צו מיין אויער צו דער ערד, קאָן איך הערן וואָס מ'רעדט
מיילן אַוועק.

דער שוטה

— באווייז עס מיר ! — האָט נאָרדאָ געזאָגט. — אַט לאַמִּיך
אַקאַרשט הערן צי דו ווייסט וואָס מיין טאַטע זאָגט איצט אין דער היים.
האַזנאויער האָט צוגעלייגט זיין אויער צו דער ערד און געזאָגט :
— איך הער ווי דיין טאַטע רעדט צו זיינעם אַ שכן : „דאַנקען גאַט
וואָס איך בין פטור געוואָרן פון מיין זון דעם שוטה ! איך האָב אים
געשיקט איבער דער וועלט האַנדלען מיט מענטשן. אפשר וועט ער פון
דעם אַ ביסל קליגער ווערן. ער איז אַ גרויסער נאַר, אַ לעקיש, אַ בהמה,
אַ...“

— גענוג ! גענוג ! — האָט נאָרדאָ אויסגערופן. — איך זע, אַז
דו זאָגסט דעם אמת. קום מיט מיר און דו וועסט קריגן אַ גרויסע באַ-
לוינונג.

האַזנאויער האָט איינגעווייליגט, און זיי האָבן זיך אַלע דריי גע-
לאָזט אין וועג אַריין.

ג

עַטלעכע מייל ווייטער האָט נאָרדאָ באַגעגנט נאָך אַ יינגל.
און ער האָט אים געפרעגט :

— וואָס איז דיין נאָמען ? פון וואַנען קומסטו ? און וואָס
קאַנסטו טאָן ?

— מיין נאָמען איז שיסגוט, איך קום פון טרעפלאַנד, און איך
קאָן טרעפן מיט אַ פייל אין סאַמע מיט פון אַ קליין עפעלע.

— באַווייז עס מיר ! — האָט נאָרדאָ געזאָגט.
שיסגוט האָט געזוכט אַ קליין עפעלע, און אַזוי ווי ער האָט קיין

עפעלע נישט געפונען, האָט ער גענומען אַ קליין אַרבעסל און עס
אַוועקגעלייגט אויף אַ שטיין. דערנאָך האָט ער אַרויסגענומען זיין פייל-
און־בויגן, און אַריינגעשאָסן די פייל גלייך אין דעם אַרבעסל.
ווען נאָרדאָ האָט געזען וואָס פאַר אַ בריהשקייט שיסגוט באַ-
ווייזט, האָט ער אים אויך מיטגענומען מיט זיך.

ד

עטלעכע מייל ווייטער האָט נאָרדאָ אָנגעטראָפֿן אַ פאַר מענטשן,
וואָס זיינען געשטאַנען אויף דער הייסער זון און געבויט אַ הויז. האָט
ער זיי געפרעגט :
— ליבע מענטשן, ווי קאַנט איר שטיין און אַרבעטן אין אַזאַ
היץ ?

און איינער פון זיי האָט געענטפערט :
— אונדז איז נישט הייס. מיר האָבן מיט זיך אַ יינגל, וואָס
בלאָזט אויף אונדז, און עס איז קיל, אַ מחיה.
— וואו איז ער ? — האָט נאָרדאָ געפרעגט. — איך וויל אים זען.
מען האָט צוגערופן דעם יינגל, און נאָרדאָ האָט אים געפרעגט :
— זאָג מיר חבר : וואָס איז דיין נאָמען ? פון וואָנען קומסטו ?
און וואָס קאַנסטו טאָן ?

און דער יינגל האָט געענטפערט :
— מיין נאָמען איז בלאָזשטאַרק, איך קום פון שטורעמלאַנד, און
איך קאָן מאַכן אַלערליי ווינטן מיט מיין מויל.
— באַווייז עס מיר ! — האָט נאָרדאָ געזאָגט.

דער שוטה

בלאזשטארק האָט לייכט אַ בלאַז געטאַן, און נארדאָ האָט דער-
פילט אַ צאַרט ווינטל, וואָס האָט אים געגלעט ווי אַ פעדערל פון אַ
קליין פייגעלע. דערנאָך האָט ער געטאַן אזא בלאַז, אַז די בוימער ביי
דער זייט זיינען אַזש אויסגעריסן געוואָרן אינאיינעם מיט זייערע
וואַרצלען.

ווען נארדאָ האָט דאָס געזען, האָט ער אים געהייסן אויך מיט-
גיין מיט אים.

ה

ווען נארדאָ איז אָפגעגאַנגען נאָך עטלעכע מייל, האָט ער אַנ-
געטראָפן אַ פינפטן יינגל, און ער האָט אים געפרעגט :
— וואָס איז דיין נאָמען ? פון וואַנען קומסטו ? און וואָס קאַנסטו
טאָן ?

און דער יינגל האָט געענטפערט :
— מיין נאָמען איז רוקנקראַפט, איך קום פון ריזנלאַנד, און איך
קאָן טראָגן דעם גרעסטן באַרג אויף מיינע פלייצעס.
— אויב דאָס וואָס דו דערציילסט מיר איז אמת — האָט נארדאָ גע-
זאָגט — דאָן ביסטו ווערט צו זיין דער קעניג פון וואונדערלאַנד.
אַבער צוערשט באַווייז עס מיר !

רוקנקראַפט האָט אָנגעלאָדן אויף זיינע פלייצעס אַ סך שטיינער,
אַ סך שטאַמען פון בוימער, און אַ סך אַנדערע זאַכן, וואָס טויזנט ווע-
גענער מיט די שטאַרקסטע פערד וואַלטן דאָס נישט געקאַנט דערטראָגן.
ווען נארדאָ האָט דאָס דערזען, האָט ער אים אויך מיטגענומען
מיט זיך.

זיי האבן זיך אלע געלאזט אין וועג אריין, און אין עטלעכע טעג ארום זיינען זיי אָנגעקומען אין בלומענלאַנד. דער קעניג פון בלומענ-לאַנד האָט געהאַט אַ טאַכטער, וואָס האָט געקאַנט שנעל לויפן, נאָך שנעלער פון דעם ווינט. האָט דער קעניג געלאָזט וויסן, אַז ווער עס וועט אַריבעריאָגן זיין טאַכטער, דער וועט חתונה האָבן מיט איר. אָבער טאַמער וועט זיך איינער אונטערנעמען און זי נישט אַריבעריאָגן, וועט ער מוזן באַצאָלן מיט זיין לעבן.

ווען נארדאָ האָט דאָס געהערט, איז ער אַוועק צום קעניג און גע-זאָגט, אַז ער נעמט זיך אונטער אַריבערצואָגן זיין טאַכטער. אָבער אויף מאַרגן, ווען ס'איז געקומען צום לויפן, האָט נארדאָ געלאָזט וויסן דעם קעניג, אַז ער איז קראַנק, און אַז ער איז גרייט צו שיקן אַן אַנדערן אויף זיין אָרט. דער קעניג האָט געפרעגט זיין טאַכטער וואָס זי דענקט וועגן דעם, און זי האָט געענטפערט :

— מיך אָרט נישט ווער עס קומט ! זאָל קומען ווער עס וויל !
 דער קעניג האָט צונויפגערופן אַ גרויסן עולם אויפן מאַרק-פלאַץ בייצואוואוינען דעם געוועט. ווען די בת-מלכה איז שוין געשטאַנען גרייט צו לויפן, איז אָנגעקומען בליצשנעל און זיך אַוועקגעשטעלט לעבן איר. ביידע האָבן געוואָרט אויף דעם סיגנאַל. מיטאַמאַל האָט זיך דערהערט אַ שאַל פון אַ טרומייט, און די בת-מלכה און בליצשנעל האָבן זיך אַ לאַז געטאַן לויפן. זיי זיינען געלאָפן אַזוי שנעל, אַז ס'האַט אַזש געשווינדלט פאַר די אויגן. אַ וויילע שפעטער האָט בליצשנעל שוין געהאַט אַריבערגעיאָגט די בת-מלכה, און ער איז דער ערשטער אָנ-געקומען אויפן באַשטימטן פלאַץ.

דער שוטה

דער עולם איז אזש ווילד געוואָרן פון באַגייסטערונג. מען האָט געפאַטשט בראַוואַ און נישט אויפגעהערט צו שרייען :

— בראַוואַ בליצשנעל !

— הוראַ בליצשנעל !

— לאַנג לעבן זאַל בליצשנעל !

די בת-מלכה האָט זיך אַזוי פאַרשעמט, אַז זי איז אזש רויט גע-
וואָרן פון בושה. אָבער ווען דער קעניג האָט געזאָגט, אַז ער איז
גרייט צו האַלטן זיין צוזאַג און איר חתונה מאַכן מיט דעם געווינער,
האָט זי זיך געבעטן, אַז דער געוועט זאַל איבערגעחזרט ווערן. בליצ-
שנעל איז געווען אַזוי זיכער, אַז ער וועט נאָך אַמאָל געווינען, אַז
ער האָט איינגעווייליקט. און עס איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז דער צוויי-
טער געוועט זאַל פאַרקומען פאַרנאַכט.

ז

ווען די בת-מלכה איז אַהיים געקומען, האָט זי זיך דורכגערעדט
מיט איר פּאָטער, וואָס צו טאָן, אַז בליצשנעל זאַל נאָך אַמאָל נישט
געווינען דעם וועט. איז געבליבן, אַז די בת-מלכה זאַל נעמען אַ רינגל,
אַריינטאָן אין דעם רינגל אַ פאַרכשופטן שטיין, אַזוי אַז דער וואָס
וועט עס אַנטאָן, זאַל זיך נישט קאָנען אַ ריר טאָן פון אַרט.

זי האָט אַזוי געטאָן, און דאָס רינגל געשיקט כלומרשט ווי אַ
מתנה צו בליצשנעל. ווען זי האָט אים געשיקט דאָס רינגל, האָט זי
אים געלאָזט וויסן, אַז אויב ער האָט זי אויף אַן אמת ליב, זאַל ער
טראַגן דאָס רינגל ביים לויפן.

וואונדער־מעשות

האַזנאויער האָט געהערט אַלין, וואָס די בת־מלכה און דער קעניג האָבן אָפּגערעדט. ער האָט אָבער באַשלאָסן, אַז דערווייל וועט ער מאַכן אַ שווייג וועגן דעם.

ווען די זון האָט זיך גענומען זעצן, האָט דער עולם זיך ווידער פאַרזאַמלט אויפן מאַרק־פּלאַץ בייצואוואוינען דעם צווייטן געוועט. אַלין איז דורכגעפירט געוואָרן פונקט ווי דעם ערשטן מאָל. די בת־מלכה און בליצשנעל זיינען געשטאַנען איינס לעבן ס'אַנדערע און געוואַרט אויפן סיגנאַל.

ווען עס האָט זיך דערהערט דער שאַל פון טרומייט, האָט די בת־מלכה זיך אַ לאַז געטאַן פייל־אויסן־בויגן, אָבער בליצשנעל האָט זיך נישט געקאַנט אַ ריר־טאַן פון אַרט. דעמאָלט האָט האַזנאויער עפּעס אַריינגעשושקעט שיסגוטן אין אויער אַריין, און שיסגוט האָט אין דער זעלבער רגע אויסגעשאָסן אַ פייל. די פייל האָט געטראָפן אין דעם רינגל, וואָס בליצשנעל האָט געטראָגן, און אַרויסגעזעצט דעם פאַר־כשופטן שטיין. ווי נאָר דאָס איז געשען, האָט בליצשנעל זיך אַ לאַז גע־טאַן נאָך דער בת־מלכה, און ער איז געלאָפן מיט אַזאַ שנעלקייט, אַז זיינע פיס האָבן קוים אָנגערירט די ערד. אַ וויילע שפּעטער האָט ער זי אַריבערגעיאָגט און געוואונען דעם וועט.

ח

די בת־מלכה איז אַוועק אַהיים א וויינענדיקע און געזאַגט, אַז זי וועט ליבערשט שטאַרבן איידער חתונה האָבן מיט בליצשנעלן. אָבער אַזוי ווי דער קעניג האָט נישט געוואַלט ברעכן זיין וואָרט, האָט

דער שוטה

ער זיך באַראַטן מיט זיינע ראַטגעבער וואָס צו טאָן. די ראַטגעבער האָבן אים געראַטן, אַז אָנשטאַט זיין טאַכטער, זאָל ער אָנבאַטן בליצ-שנעלן אַ זעקל מיט גאַלד און זילבער.

ווען דער קעניג האָט דאָס פאַרגעלייגט בליצשנעלן, האָט ער גע-זאָגט, אַז צוערשט מוז ער זיך באַראַטן מיט זיינע חברים. שפעטער איז ער צוריקגעקומען און געזאָגט :

— איך בין וויליק צו נעמען גאַלד און זילבער, אָבער נישט קיין זעקל. איך וויל מער.

— וויפיל ווילסטו ? — האָט דער קעניג אים געפרעגט.

— איך וויל אַזוי פיל גאַלד און זילבער, וויפיל מיין חבר רוקנ-קראַפט וועט קאָנען טראָגן אויף זיינע פלייצעס.

דער קעניג האָט זיך ווידער באַראַטן מיט זיינע ראַטגעבער. די ראַטגעבער האָבן זיך אויסגעלאַכט, און געזאָגט צום קעניג, אַז ער מעג איינוויליקן, ווייל רוקנקראַפט וועט סיי ווי מער ווי אַ זעקל מיט גאַלד און זילבער נישט קאָנען טראָגן אויף זיינע פלייצעס. ווען דער קעניג האָט אַרויפגעלייגט דאָס זעקל מיט גאַלד און זילבער אויף רוקנקראַפטס פלייצע, האָט רוקנקראַפט געזאָגט :

— איך קאָן טראָגן נאָך !

האָט דער קעניג אַרויפגעלייגט נאָך אַ זעקל מיט גאַלד און זיל-בער אויף זיין פלייצע, און רוקנקראַפט האָט ווידער געזאָגט :

— איך קאָן טראָגן נאָך !

דער קעניג האָט געהייסן ברענגען זעק מיט רענדלעך, קאַסטנס מיט קרוינען, און דאָס אַלץ אַרויפגעלייגט אויף רוקנקראַפטס פלייצע. אָבער רוקנקראַפט האָט נאָך אַלץ געזאָגט :

— איך קאָן טראָגן נאָך !

האָט דער קעניג באַפוילן צו אַלע סוחרים פון שטאָט, זיי זאָלן ברענגען זייער געלט, און די פרויען האָט ער באַפוילן, זיי זאָלן ברענגן זייערע גאַלדענע אוירינגלעך און בראַסלעטן, די זילבערנע לייכטער, טאַצן און פושקעס, און דאָס אַליץ אַרויפגעלייגט אויף רוקנקראַפּטס פלייצע. אָבער רוקנקראַפּט האָט נישט אויפגעהערט צו זאָגן :

— איך קאָן טראָגן נאָך !

עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, ביז דעם קעניגס אַלע שאַץ־קאַ־ מערן זיינען אויסגעליידיגט געוואָרן, און ביז אַלע איינוואוינער פון לאַנד האָבן שוין מער קיין פיצל גאַלד און זילבער נישט געהאַט. ווען נאָרדאָ האָט געהערט, אַז מער קיין גאַלד און זילבער איז אין דעם לאַנד נישט פאַרבליבן, האָט ער אַ וואונק געטאָן צו זיין אַנגעלאָ־ דענעם חבּר, און רוקנקראַפּט האָט זיך געלאָזט גיין מיט דעם אוצר אויף זיינע פלייצעס.

ט

דער קעניג און זיינע ראַטגעבער האָבן זיך געכאַפּט, אַז זיי זיינען מיאוס אַריינגעפאַלן. נאָך אַ לאַנגער באַראַטונג האָבן די ראַט־ געבער געראַטן דעם קעניג, ער זאָל נאָכשיקן אַ צאַל פון זיינע מענטשן, זיי זאָלן צוריקנעמען דאָס גאַלד און זילבער. דער קעניג האָט געשיקט רופן זיינע בעסטע רייטער און פוסגייער, זיי מיטגעגעבן אַ סך געווער און זיי אַרויסגעשיקט נאָך די יינגלעך.

האַזנאויער האָט נאָך פריער געהערט וואָס דער קעניג האָט באַ־ שלאָסן, און ווען ער האָט דאָס דערציילט זיינע חברים, האָט בלאָז־ שטאַרק זיך אויסגעדרייט מיטן פנים אויף צוריק, און געזאָגט :

— זאלן זיי קומען! איך וועל זיי ווייזן!

א וויילע שפעטער האָבן זיך באַוויזן דעם קעניגס רייטער און פוסגייער. בלאַזשטאַרק האָט אַריינגעצויגן אַ טיפן אַטעם, אָנגעפוישט זיינע באַקן, און גענומען בלאַזן מיט אַזאַ כוח, אַז די פערד האָבן זיך איבערגעקערט אינאיינעם מיט די רייטער, און די פוסגייער האָבן גענומען פליען ווי שטיקלעך פאַפיר.

ווען די יינגלעך זענען פטור געוואָרן פון זייערע שונאים, האָבן זיי זיך געלאָזט אין וועג אַריין מיט פרייד און געזאַנג. אַזוי זיינען זיי געגאַנגען עטלעכע טעג, ביז זיי זיינען אַנגעקומען צו נאָרדאָס פּאָטער. — אַט דאָס האָב איך איינגעהאַנדלט ! — האָט נאָרדאָ געזאָגט צו זיין פּאָטער, און געוויזן אויף דעם אוצר מיט גאַלד און זילבער. — מיט וואָס האָסטו דאָס איינגעהאַנדלט ? — האָט זיין פּאָטער אים געפרעגט.

— מיט מיין שכל ! — האָט נאָרדאָ שטאַלץ געענטפערט. דער פּאָטער האָט איינגעזען, אַז ער האָט טאַקע גוט געטאָן, וואָס ער האָט נאָרדאָן אַרויסגעשיקט איבער דער וועלט האַנדלען מיט מענטשן. נאָרדאָ האָט איינגעטיילט דעם אוצר צווישן זיך און זיינע חברים, און אַלע זיינען געווען צופרידן.

**

ווען די קורצע טאַלא האָט געענדיקט איר מעשה, זיינען אַלע גע- בליבן זיצן פאַרגאַפטע. איטלעכער האָט זיך געוואונדערט, וואָס אַזאַ שוטה ווי נאָרדאָ האָט געקאַנט האַנדלען אַזוי קלוג. דערנאָך האָט דער פריניץ אַ מאַך געטאָן מיט דער האנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די קאַסאַקע פּאַלא זאָל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

די דריי לימענעט

א

ון די קאסאקע פאלא האט דערציילט :

אמאל איז געווען א רייכער סוחר, האט ער געהאט א זון מיט דעם נאמען אַרלאַנדאָ. דער זון איז אים געווען זייער טייער, און ער האט אַרויסגעקוקט אויף דעם טאָג ווען ער זאָל חתונה האָבן און אים שענקען אן אייניקל. אָבער אַרלאַנדאָ איז געווען אַ גרויסער עקשן, און זיין פאָטער האט אים נישט געקענט צוקלייבן קיין ווייב, וואָס זאָל אים געפעלן .

איינמאל איז אַרלאַנדאָ געזעסן מיט זיין פאָטער ביים טיש און גע-געסן קעז. וועלנדיק אָפּשניידן אַ שטיקל קעז, האט ער זיך פאַר-שניטן אַ פינגער, און צוויי טראָפּנס בלוט זיינען געפאלן אויפן קעז. דאָס בלוט האט זיך אויסגעמישט מיט דעם קעז, און עס איז פון דעם אַרויסגעקומען אַ וואונדערלעכער קאַליר פון ווייס און רויט. רופט זיך אָפּ אַרלאַנדאָ צו זיין פאָטער :

— אויב דו ווילסט איך זאָל חתונה האָבן, געפין מיר אַ ווייב, וואָס זאָל זיין פונקט אַזוי רויט און ווייס ווי דאָס שטיקל קעז וואָס איז באַפּלעקט געוואָרן מיט מיין בלוט. טאַמער קריג איך ניט אַזאָ ווייב, וועל איך שטאַרבן !

וואונדער־מעשות

דערהערט דאָס, האָט דער פּאָטער זיך שטאַרק דערשראָקן,
און געזאָגט צו זיין זון :

— ווייסטו וואָס, מיין זון ? איך וועל דיר געבן אַ זעקעלע מיט
רענדלעך און לאַז זיך אַרויס איבער דער וועלט. גיי פון שטאָט צו
שטאָט און פון לאַנד צו לאַנד, ביז דו וועסט געפינען אַזאַ ווייב ווי
דו ווילסט.

אַרלאַנדאָ האָט איינגעווייליקט, און ער האָט זיך געלאָזט איבער
דער וועלט.

ב

אַרלאַנדאָ איז געגאַנגען איבער בערג און טאָלן, איבער וועלדער
און פעלדער, ביז ער איז אַנגעקומען צו אַ הייל. אין דער הייל האָט
געוואוינט אַן אַלטע, איינגעהויקערטע כישופמאַכערן. ווען אַרלאַנדאָ
האָט איר דערציילט וואָס ער זוכט, האָט זי אים אויפגענומען זייער
פריינדלעך, און אים געגעבן עסן ניס און פייגן.

אַרלאַנדאָ איז געווען זייער צופרידן פון דער פריינדלעכער אויפ־
נאַמע. ווען ער האָט אויפגעגעסן די ניס און פייגן, האָט די אַלטע
כישופמאַכערן אים געגעבן דריי לימענעס, און געזאָגט :

— נעם די דריי לימענעס און קער זיך אום צוריק אַהיים. גיי
אַזוי לאַנג, ביז דו וועסט צוקומען צו אַ ברונים. דאָרט זאָלסטו צע־
שניידן די ערשטע לימענע. באַלד וועט זיך באַווייזן פאַר דיר אַ וואונ־
דערשיינע פייע, און זי וועט בעטן ביי דיר אַ טרונק וואַסער. טאַמער
דערלאַנגסטו איר ניט אַ טרונק וואַסער אין צייט, און זי פאַרשווינדט,

די דריי לימענעס

זאלסטו צעשניידן די צווייטע לימענע. און טאָמער טרעפט דאָס זעל-
בע ביי דער צווייטער לימענע, זאלסטו צעשניידן די דריטע. ביי דער
דריטער לימענע זאלסטו זיך שוין גוט היטן, אַז די דריטע פייע זאַל
ניט פאַרשווינדן.

ג

אַרלאַנדאָ האָט באַדאַנקט דער כישופמאַכערן פאַר דער
פריינדלעכער אויפנאַמע און פאַר די דריי לימענעס, און זיך געלאָזט
אין וועג אַריין.

ער איז אָפגעגאַנגען צוויי מעת-לעת, געקלעטערט איבער הוי-
כע בערג, זיך געדראַפעט איבער שפיציקע פעלזן, געשוואומען איבער
טייכן און זיך געראַנגלט מיט ווילדע שטורעמס, ביז ער איז ענדלעך
צוגעקומען צו אַ ברונים. דערזען דעם ברונים, האָט ער צעשניטן
די ערשטע לימענע, און עס איז געשען פונקט ווי די כישופמאַכערן
האָט געזאָגט. עס האָט זיך באַוויזן אַ וואונדערשיינע פייע, וואָס איז
געווען ווייט ווי מילך און רויט ווי וויינשל.

— גיב מיר אַ טרונק — האָט די פייע געזאָגט.

אַרלאַנדאָ איז געווען אַזוי איבערראַשט, אַז ער האָט אפילו ניט
געהערט וואָס זי זאָגט. ווען ער האָט זיך ענדלעך געכאַפט וואָס
זי וויל, איז זי שוין געווען פאַרשוואונדן.

האָט ער זיך דערמאַנט וואָס די כישופמאַכערן האָט אים אָנגע-
זאָגט, און ער האָט צעשניטן די צווייטע לימענע. ווידער האָט זיך
באַוויזן אַ וואונדערשיינע פייע, און אויך זי איז פאַרשוואונדן נאָך
איידער ער האָט איר דערלאַנגט אַ טרונק. ביי דער דריטער לימענע

וואונדער־מעשות

איז ער שוין געווען זייער פאַרזיכטיק. צוערשט האָט ער אָנגעגרייט אַ קענדעלע וואַסער, און ערשט דערנאָך צעשניטן די לימענע. עס האָט זיך באַוויזן אַ דריטע פייע, פונקט אַזאַ וואונדערשיינע ווי די אַנדערע צוויי, און ווי נאָר זי האָט געבעטן אַ טרונק וואַסער, האָט אַרלאַנדאָ גלייך איר דערלאַנגט דעם טרונק. זי איז געבליבן שטיין לעבן אים, און ערשט איצט האָט אַרלאַנדאָ זי גוט באַטראַכט. זי איז געווען אַזוי שייך, אַז זי האָט אים אַזש פאַרבלענדט מיט איר שיינ־קייט.

— מיין באַשערטע! — האָט ער צו איר געזאָגט. — איך וועל דיך נעמען צו מיין פּאָטער און מיר וועלן חתונה האָבן. אָבער איידער איך ברענג דיך צו מיין פּאָטער, וועל איך דיך אָנטאָן אין די שענסטע קליידער, ווי עס פּאַסט פאַר אַזאַ שיינהייט ווי דו.

ער האָט אָנגעוויזן אויף אַ דערבייאַקן בוים, און געזאָגט :
— גיי אַרויף אויפן בוים און וואַרט ביז איך וועל זיך אומקערן מיט די קליידער פאַר דיר.
די פייע האָט געפּאָלגט, און אַרלאַנדאָ האָט זיך געלאָזט לויפן אַהיים פייל־אויסן־בויגן.

ד

דערווייל האָט געטראָפן, אַז אַ נעגערטע איז געקומען צום ברונים אַנשעפּן אַ קריגל וואַסער פאַר איר באַלעבאַסטע. אַזוי ווי די פייע איז געזעסן אויפן בוים פונקט איבער דעם ברונים, האָט זיך איר שייך פנים אָפּגעשפיגלט אינעם וואַסער. ווען די נעגערטע האָט זיך אַריבער־

געבויגן אַנשעפּן אַ קריגל וואַסער און דערזען דאָס שיינע פנים, האָט זי געמיינט אַז דאָס איז איר אייגן פנים.

— זע נאָר ! — האָט די נעגערטע צו זיך געזאָגט. — ערשט איצט זע איך ווי שיינ איך בין ! טאָ פאַרוואָס זאָל אַזאַ שיינ מיידל ווי איך דאַרפן זיין אַ דינסט ? ניין, מער וועל איך קיין דינסט ניט זיין ! זי האָט צעבראַכן דאָס קריגל און זיך געלאָזט גיין צו איר באַלעבאַסטע.

— וואו איז דאָס קריגל ? — האָט די באַלעבאַסטע זי געפרעגט.
— עס איז אַראָפּגעפאַלן און זיך צעבראַכן, — האָט די דינסט געענטפערט.

די באַלעבאַסטע האָט זיך אויף איר גוט צעשריען, איר געגעבן אַ הילצערנע קאַן און איר געהייסן ווידער גיין צום ברונים.
ווען די שוואַרצע דינסט איז געקומען צום ברונים און נאָך אַמאָל דערזען דאָס שיינע פנים אינעם וואַסער, האָט זי ווידער אויסגערופן מיט צאָרן :

— ניין ! טויזנט מאָל ניין ! אַזאַ שיינ מיידל ווי איך דאַרף קיין דינסט ניט זיין !

זי האָט אַ וואָרף געטאַן די הילצערנע קאַן צו דער ערד און זי גענומען טרעטן מיט די פיס.

די שיינע פייע, וואָס איז געזעסן אויפן בוים און דאָס אַלץ צוגעזען, האָט זיך שוין מער ניט געקאַנט איינהאַלטן, און זיך צעלאַכט הויך אויפן קול. ווען די נעגערטע האָט דערזען די שיינע פייע, האָט זי אַלץ פאַרשטאַנען, און אויסגערופן מיט כעס :

— אַזוי ! צוליב דיר האָב איך זיך נאַריש געמאַכט ! וואָס טוסטו אויפן בוים ?

די פייע האָט איר דערציילט אַלץ וואָס מיט איר איז געשען.
ווען די נעגערטע האָט דאָס געהערט, איז איר איינגעפאַלן אַפּצוטאָן
אַ שפּיצל.

— ווייסט וואָס, מיין טייערע? — האָט זי כלומרשט זיס אַ זאָג
געטאָן צו דער שיינער פייע. — איך וועל אַרױפקומען אויפן בוים און
דיך שיינ פאַרקעמען, אַזוי אַז דו וועסט נאָך מער געפעלן דיין באַשערטן.
די פייע איז געווען זייער צופרידן, און האָט זי געבעטן אַרױפקומען.
די נעגערטע האָט פּאַנאַנדערגעפלאַכטן דער פייעס האָר, און זי גענו-
מען פאַרקעמען. פּלוצים האָט זי איר אַ שטאָך געטאָן מיט אַ האָר-נאָדל.
די פייע האָט פון ווייטיק אַ קוויטש געטאָן, און אויסגערופן:

— טייבעלע! טייבעלע!

אין דער רגע איז די פייע פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ טייבעלע,
און אַוועקגעפּלויגן פון בוים.

ה

ווען אַרלאַנדאָ האָט זיך צוריקגעקערט און דערזען די נעגערטע
זיצן אויפן בוים, איז ער שטאַרק פאַרוואַנדערט געוואָרן.

— וואַונדער זיך ניט, מיין טייערער — האָט די כיטרע נעגערטע
צו אים געזאָגט. — מען האָט מיר אַ כישוף אַפּגעטאָן און איך בין
שוואַרץ געוואָרן.

אַרלאַנדאָ האָט געטראַכט, אַז מסתמא איז אים אַזוי באַשערט.
ער האָט איר געהייסן אַראַפּגיין פון בוים און אַנטאָן די שיינע קליידער,
וואָס ער האָט געבראַכט. דערנאָך איז ער מיט איר אַוועק אַהיים.

ווען אַרלאַנדאָס פּאַטער האָט געזען וואָס פאַר אַ ווייב זיין זון האָט זיך אויסגעקליבן, איז אים פינצטער געוואָרן אין די אויגן. ער האָט אַבער געמוזט האַלטן וואָרט. און מען האָט גענומען זיך גרייטן צו דער חתונה.

1

בשעת דער קוכער איז געשטאַנען אין קיך און צוגעגרייט די שיינע חתונה-וועטשערע, איז פּלוצים אריינגעפּלויגן אַ ווייס טייבעלע. איז אים איינגעפּאַלן, אַז ער וועט כאַפּן דאָס טייבעלע און עס אַפּקאַכן לכבוד אַרלאַנדאָס חתונה. ער האָט געכאַפּט דאָס טייבעלע, עס גע-שאַכטן, אַפּגעפּליקט און אַרויסגעוואָרפּן די פּעדערן דורכן פּענצטער. די פּעדערן פּון דעם טייבעלע זיינען געפּאַלן אין גאַרטן און אויף מאַרגן, נאָך דער חתונה, איז דער גערטנער אַריינגעקומען און גע-זאַגט, אַז אין גאַרטן איז פּלוצים אויסגעוואַקסן אַ בוימעלע מיט אַ לימענע.

אַלע זיינען אַרויסגעגאַנגען אַנקוקן דעם וואונדער. ווען אַר-לאַנדאָ האָט דערזען די לימענע, האָט ער זי אַפּגעריסן, אַריינגענו-מען צו זיך אין צימער און זי צעשניטן. אין דער זעלביקער רגע האָט זיך באַוויזן פאַר אים די וואונדערשיינע פּייע וואָס ער האָט געזען ביים ברונים. די פּייע האָט אים דערציילט אַלץ וואָס מיט איר איז גע-שען, און ווי אַזוי די נעגערטע האָט זי אַפּגענאַרט.

אַרלאַנדאָ איז געווען אַזוי גליקלעך וואָס זיין באַשערטע איז ווידער מיט אים, אַז ער האָט שוין אַפּילו פאַרגעסן צו ווערן אין כּעס

וואונדער־מעשות

אויף דער נעגערטע, וואָס איז דורך אַ שווינדל געוואָרן זיין ווייב. אָבער ווען זיין פּאָטער האָט דערהערט די געשיכטע, איז ער אַזש געוואָרן ווילד פון צאַרן. ער האָט באַפוילן, אַז מ'זאָל גלייך בטל מאַכן די חתונה און באַשטראַפן די נעגערטע.

אויף מאַרגן האָט מען געפּראַוועט די חתונה פון אַרלאַנדאַ מיט דער וואונדערשיינער פייע. אַלע האָבן זיך שטאַרק געפּרייט, און אַרלאַנדאַן איז געווען אַזוי גוט אויפן האַרצן, אַז ער האָט גע־פּועלט ביי זיין פּאָטער, מ'זאָל די נעגערטע ניט באַשטראַפן, נאָר זי אַהיים שיקן.

ווען דער פּאָטער האָט געזען וואָס פאַר אַ גוט האַרץ זיין זון פאַרמאַגט, איז זיין אייגן האַרץ אויך ווייכער געוואָרן, און ער האָט די נעגערטע באַפּרייט.

**

ווען די קאַסאַקע פּאַלאַ האָט פאַרענדיקט איר מעשה, זיינען אַלע געווען צופּרידן מיט אַרלאַנדאַס גליק, און מער פון אַלץ מיט דעם, וואָס ער האָט געהאַט אַזאַ גוט האַרץ.

דערנאָך האָט דער פּרינץ אַ מאַך געטאַן מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די פּליכעוואַטע ביטא זאָל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

די קלוגע קאָץ

א

זון די פליכעוואַטע ביטאָ האָט דערציילט :

אַמאָל האָט געלעבט אַ מאַן, איז ער געווען אַזוי אַרעם, אַז ער האָט אפילו קיין שטיקל מלבוש אויף זיין לייב נישט געהאַט. איינ-מאָל, ווען ער האָט דערפילט, אַז זיינע טעג זיינען שוין געציילטע און אַז ער וועט באַלד שטאַרבן, האָט ער צוגערופן זיינע צוויי זין, אַראַמעלאַ און פיפּאַ, און צו זיי געזאָגט :

— קינדער, באַלד וועל איך שטאַרבן. אָבער איידער איך פאַר-לאַז אייך, וויל איך אייך איינטיילן מיין ירושה. קיין סך קאַן איך אייך נישט איבערלאַזן, וויל איך בין זייער אַרעם. דיר, אַראַמעלאַ, לאַז איך איבער די זיפּ, וואָס הענגט אויף דער וואַנט. די זיפּ וועט דיר העלפן קריגן אַרבעט און פאַרדינען אויף צו לעבן. און דיר, פיפּאַ, לאַז איך איבער די קאַץ. גיב גוט אַכטונג אויף איר און פאַרגעס נישט דיין טאַטן.

ווען ער איז געשטאַרבן, האָט אַראַמעלאַ זיך אַרויסגעלאָזט מיט דער זיפּ און טאַקע פאַרדינט אויף זיין חיונה. פיפּאַ איז אָבער גע-ווען אויף גרויסע צרות. נישט גענוג וואָס ער אַליין האָט נישט

געהאט וואָס צו עסן, האָט ער נאָך באַדאַרפט שפּייזן די קאַץ אויך.
איז אים טאַקע געווען זייער שלעכט אויפן האַרצן. ער פלעגט
אַרומגיין אַ פאַרוואַרגטער און פאַרביטערטער, און געהאַלטן אין איין
קלאַגן :

— פאַרוואַס קומט מיר אַזאַ ביטער מזל ?
ווען די קאַץ האָט געהערט ווי ער קלאַגט, האָט זי צו אים גע-
זאָגט :

— פיפּאַ, דו קלאַגסט אומזיסט, ווייל אין דער אמתן האָסטו אַ
סך מער מזל ווי דו מיינסט. דו ווייסט גאַר אַליין נישט ווי גוט דיר
איז. אָט וועסטו זען ווי רייך איך וועל דיר מאַכן.
פיפּאַ איז געווען גליקלעך דאָס צו הערן. ער האָט צוגעדריקט
די קאַץ צו זיין האַרצן, און זי געפרעגט :

— זאָג מיר, טייער קעצעלע, ווי אַזוי וועסטו מיך רייך מאַכן ?
— אָט וועסטו זען — האָט די קאַץ געזאָגט. — דו האָב נאָר
אַביסל געדולד.

ב

די קאַץ איז אַוועק צום טייך, געכאַפט אַ פּיש און אים אַוועק-
געטראָגן צום קעניג.

— קעניג — האָט די קאַץ געזאָגט — מיין האַר פיפּאַ האָט דיר
געשיקט דעם פּיש אַ מתנה.

דער קעניג איז געווען זייער צופרידן, און זיך אַנגערופן צו
דער קאַץ :

— זאָג דיין האַר, אַז איך דאַנק אים זייער פאַר דער מתנה.

א צווייטן מאָל איז די קאץ אוועק אין וואַלד אַרײַן, געכאַפּט אַ נאַכטיגאַל און אים אויך געבראַכט צום קעניג. אַזוי האָט זי גע- טאָן עטלעכע מאָל נאַכאַנאַנד, אַלעמאַל געבראַכט דעם קעניג עפעס אַנדערש און געזאָגט, אַז דאָס האָט פּיפּאַ אים געשיקט.

איינמאַל האָט דער קעניג געזאָגט צו דער קאץ :

— דיין האָר איז זייער אַ גוטער מענטש. איך וואָלט אים וועלן זען און אים באַלוינען פאַר די שיינע מתנות, וואָס ער שיקט מיר.

די קאץ האָט דערויף געענטפערט :

— קעניג, מיין האָר פּיפּאַ איז דיר זייער געטריי און ער וואָלט גערן אַפּילו זיין לעבן אוועקגעגעבן פאַר דיר. מאַרגן וועל איך אים ברענגען.

ג

אויף מאַרגען איז די קאץ געקומען צום קעניג, און געזאָגט :

— קעניג, מיין האָר בעט דיך, דו זאָלסט אים מוחל זיין וואָס ער האָט נישט געקאַנט קומען צו דיר. נעכטן אויפדערנאַכט האָבן זיינע דינער אים באַרויבט פון אַלע זיינע טייערע קליידער און אים איבערגעלאָזט אָן אַ העמד אויף זיין לייב.

ווען דער קעניג האָט דאָס דערהערט, האָט ער באַפוילן זיינע דינער, זיי זאָלן צונויפּפאַקן אַ צאָל שיינע קליידער און זיי אַפּשיקן צו דעם גוט האַרציקן פּיפּאַ. פּיפּאַ האָט זיך אָנגעטאָן אין די שיינע קעניגלעכע מלבושים און נאָך איידער די זון האָט זיך געזעצט, איז ער געקומען צום קעניג אין דער באַגלייטונג פון זיין קלוגער קאץ. דער קעניג האָט אים אויפגענומען זייער פריינדלעך, באַשטעלט אַ

שיינע וועטשערע און געזעצט פיפאָן לעבן אים. די קאָץ איז אויך
געזעסן ביים טיש און זיך משמח געווען גלייך מיט אַלעמען.
בשעת זיי האָבן געגעסן, האָט פיפאָ שטילערהייט אַ זאָג גע-
טאָן צו דער קאָץ :

— מיין טייער קעצל, איך האָב נאָך קיינמאָל אין מיין לעבן
אַזאַ מאָלצייט נישט געגעסן. איך בין אַזוי גליקלעך, אַז איך וויל זיך
אַזש צעוויינען.

— שטילער ! — האָט די קאָץ אים אַ שלעפּ געטאָן ביים אַרבל.
— רעד נישט אַזעלכע קבצנישע רייד.

ווען דער קעניג האָט באַמערקט, אַז זיי שושקען זיך, האָט ער
אַ פּרעג געטאָן די קאָץ :

— וואָס זאָגט דיין האַר ?

— ער זאָגט, אַז אים געפעלן זייער שטאַרק די לימענעס, וואָס
מען האָט דערלאַנגט צום טיש — האָט די קאָץ קלוג געענטפּערט.
דער קעניג האָט באַלד באַפוילן זיינע דינער, זיי זאָלן אַרויס-
גיין אין גאַרטן און ברענגען פאַר פיפאָן אַ גאַנצן קויש מיט לימענעס.
פיפאָ האָט געדאַנקט דעם קעניג פאַר די לימענעס און איז אַוועק
אַהיים.

ד

די קאָץ איז געבליבן ביים קעניג און אים געהאַלטן אין איין
דערציילן ווי קלוג און רייך איר האַר פיפאָ איז. זי האָט אויסגע-
רעכנט וויפּל שאָף און פּערד און לענדערייען ער פאַרמאָגט איבערן
גאַנצן לאַנד.

דער קעניג איז געווען דערשטוינט דאס צו הערן. אים האט זיך קוים געגלויבט, אז א מענטש זאל זיין אזוי רייך ווי פיפּאַ. ווען די קאץ האט געזען, אז דער קעניג צווייפלט אין אירע רייד, האט זי צו אים געזאגט :

— קעניג, דו דארפסט מיר נישט גלויבן אויפן וואָרט. שיק מיט מיר עטלעכע פון דייע דינער און זיי וועלן זיך איבערצייגן, אז וואָס איך זאָג איז אמת.

דער קעניג האט אַריינגערופן עטלעכע פון זיינע פאַרטרוילעכע דינער און זיי באַפוילן צו גיין מיט דער קאץ און אויסגעפינען צי פיפּאַ איז טאַקע אזוי רייך ווי זי זאָגט.

די קאץ האט זיך אַרויסגעלאָזט מיט דעם קעניגס דינער, און זיי זיינען אַפגעגאַנגען אַ שטיק וועג. פלוצים האט די קאץ צו זיי אַ זאָג געטאָן, אז זי דאַרף ערגעץ כאַפן אַ פאַר מיזלעך און אז זי מוז זיך אַ יאָג טאָן אַהין איידער די מיזלעך אַנטלויפן. האָבן די דינער איר געהייסן אַוועקלויפן כאַפן די מיזלעך און זיי וועלן דערווייל איר נאַכגיין פאַוואַליע.

אַט דאָס האט טאַקע די קאץ געוואַלט.

ה

זי האט זיך געלאָזט לויפן איבער די פעלדער, און וואו זי האט אַנגעטראָפן אַ סטאַדע שאַף, אַדער אַ מחנה פערד, האט זי געזאָגט צו די פאַסטעכער און וועכטער :

— היט זיך, מיינע פריינט! עס גייט אַרום איבערן לאַנד אַ

באנדע גנבים און זיי גנבענען אלצדינג אוועק! אויב איר ווילט זיי זאלן אייך נישט באגנבענען, זאלט איר זיי זאגן, אז אלץ וואָס איר פאַרמאָגט געהערט צו דעם לאַרד פיפּאַ, ווייל לאַרד פיפּאַ איז אַ ריז און אלע ציטערן פאַר אים.

דאָס זעלבע האָט די קאָץ געזאָגט אויך צו אלע לאַנד-באַזיצער, וואָס זי האָט אָנגערטראָפּן אויף איר וועג. אלע זיינען איר געווען זייער דאַנקבאַר פאַר דער פריינטלעכער וואַרנונג, און ווען דעם קעניגס דינער זיינען אונטערגעקומען, האָבן זיי פון אלעמען געהערט, אז אלץ געהערט צו פיפּאַן.

די דינער זיינען ענדלעך מיט געוואָרן פון אזוי פיל גיין. זיי האָבן זיך איבערצייגט, אז פיפּאַס עשירות האָט גאָר קיין גרעניץ נישט און זיי האָבן באַשלאָסן, אז ס'איז שוין צייט זיך אומצוקערן צום קעניג און אים דאָס אלץ איבערגעבן.

ווען דער קעניג האָט דאָס געהערט, האָט ער געהייסן רופן די קאָץ און צו איר געזאָגט, אז ער האָט שוין לאַנג געזוכט אַזאַ רייכן חתן פאַר זיין שיינער טאָכטער. דער קעניג האָט געבעטן די קאָץ, אז זי זאל זיך באַמיען דורכצופירן דעם שידוך צווישן איר האַר פיפּאַ און זיין טאָכטער, און אויב דאָס וועט איר געלינגען, וועט ער איר שענקען זייער אַ טייערע מתנה.

די קאָץ האָט זיך כלומרשט אַ קרים געטאַן און געזאָגט, אז ווי ווייט זי ווייסט וויל איר האַר נאָך נישט חתונה האָבן, אָבער פונדעסטוועגן וועט זי זען וואָס זי קאָן טאָן. דער קעניג איז צוגע-שטאַנען און זי נאָך אַמאָל געבעטן.

— מאַרגן וועל איך דיר ברענגען אַן ענטפּער — האָט די קאָץ געזאָגט צום קעניג.

די קלוגע קאץ

זי איז גלייך אַהיים געלאָפן אַנזאָגן פּיפּאָן די גוטע בשורה. זי איז אַזוי געלאָפן און געשפרונגען, אַז אַלע שלאַנגען אין גראַז, אַלע קראַליקלעך און אַלע וועוּריקלעך אין פעלד זיינען זיך צעלאָפן פון שרעק.

אויף מאַרגן איז שוין פּיפּאָ געזעסן זייט ביי זייט מיט דער שיי-נער בת-מלכה, און געווען גליקלעך וואָס ער האָט חתונה געהאַט מיט איר. די חתונה האָט אָנגעהאַלטן דריי טעג און דריי נעכט נאַכ-אַנאַנד, און די קאָץ איז געווען די הויפט מחותנתטע אויף דער חתונה.

אַלע זיינען געזעסן פאַרגאַפט פון דער וואונדערלעכער מעשה, און איטלעכער איז מקנא געווען דעם אַרעמען פּיפּאָ, וואָס אים איז באַשערט געווען צו קריגען אַ ירושה אַזאַ קלוגע קאָץ. דערנאָך האָט דער פּרינץ אַ מאַך געטאַן מיט דער האַנט, וואָס דאָס האָט געמיינט, אַז די לעצטע מעשה-דערציילערן, די ברייט-פליי-ציקע זשאַקאווא, זאָל אָנהויבן דערציילן איר מעשה.

דאָס ווײַנטיג־פּײַנגערל

א

און די ברייט-פלייציקע זשאקאווא האָט דערציילט :

אַמאַל האָט געלעבט אַ בעטלער, וואָס פלעגט אַרומגיין אי-בער די הייזער און בעטלען אַ שטיקל ברויט. זיין פרוי איז אים גע-שטאַרבן, און ער איז געבליבן מיט אַ קינד, אַ מיידעלע. אין אַוונט פלעגט ער זיך אומקערן פון זיין בעטלען און אהיימברענגען פאַרדאַר-טע שטיקלעך ברויט פאַר זיין הונגעריק מיידעלע. פלעגן זיי זיך ביי-דע אַוועקזעצן עסן די פאַרדאַרטע שטיקלעך ברויט און זיך לייגן שלאָפן פונקט אַזוי הונגעריק ווי פריער.

איינמאַל איז ער צוגעקומען צו אַ הויז, וואו עס האָבן געוואוינט גוטעאַרציקע מענטשן, און אַנשטאַט אַ פאַרדאַרט שטיקל ברויט, האָבן זיי אים געשאַנקען אַ הון. דער בעטלער איז געווען איבערגליקלעך. ער האָט אַהיים-געבראַכט די הון, און געזאַגט צו זיין מיידעלע :
— איצט וועלן מיר שוין מער ניט הונגערן. די הון וועט לייגן איי-ער און מיר וועלן האָבן וואָס צו עסן.

און אַזוי איז געווען. די הון פלעגט יעדן טאַג לייגן אַן איי, און

דער בעטלער מיט זיין מיידעלע פלעגן זיך ממש באַלעקן ביים עסן דאָס איי. פאַר זיי איז דאָס שוין געווען אַ גרויסער מאַלצייט.

דערווייל האָט געטראָפן, אַז אין יענער שטאָט איז געווען אַן אַל־טע פרוי, וואָס האָט געהאַט אַ ווינטש־פינגערל פון לויטער גאַלד. אַז זי האָט עפעס געוואָלט, האָט זי נאָר באַדאַרפט צולייגן דאָס ווינטש־פינגערל צו די ליפן און אַרויסשעפטשען וואָס זי וויל, און באַלד איז איר וואונטש מקוים געוואָרן.

האַט אָבער איינמאַל געטראָפן, אַז די פרוי איז געגאַנגען אויפן מאַרק און פאַרלוירן דאָס ווינטש־פינגערל. זי האָט עס אַרומגעזוכט טעג און נעכט נאָכאַנאַנד און עס ניט געקאַנט געפינען. ווען זי איז שוין מיד געוואָרן פון זוכן, האָט זי באַשלאָסן, אַז מסתמא איז איר אַזוי באַשערט געווען, און זי האָט אויפגעהערט זוכן דאָס ווינטש־פינגערל.

ב

דער בעטלער האָט געוואוינט ניט ווייט פון דעם מאַרק. זיין הון פלעגט אָפט זיך אַוועקלאָזן אויפן מאַרק און אויפקלייבן פון דער ערד פאַרשידענע ברעקלעך און קערנדלעך, וואָס זי פלעגט דאַרט געפינען. איינמאַל, בשעת די הון איז אַרומגעגאַנגען אויפן מאַרק, האָט זי אַרויפגעטראָטן אויף דעם ווינטש־פינגערל, און דאָס ווינטש־פינגערל איז געבליבן שטעקן ביי דער הון אויפן פוס.

ווען די הון איז אַהיים געקומען און דער בעטלער האָט זי פאַרנאַכט אַריינגענומען אין שטוב, ווי ער פלעגט דאָס אַלע מאַל

דאָס ווינטש־פינגערל

טאָן, האָט ער דאָס ווינטש־פינגערל אויף דער הונס פוס ניט באַמערקט. זיין מיידעלע האָט עס אויך ניט באַמערקט. און אזוי איז די הון אַ לאַנגע צייט אַרומגעגאַנגען מיט דעם גאַלדענעם ווינטש־פינגערל אויפן פוס און קיינער האָט פון דעם ניט געוואוסט.

ג

מיט אַ צייט שפעטער, ווען די הון האָט אויפגעהערט צו לייגן אייער, האָט דער בעטלער געזאָגט צו זיין מיידעלע :

— וואָס טויג אונדז איצט די הון, אַז זי לייגט מער קיין אייער ניט ? מיר וועלן זי קוילען און כאַטש האָבן וואָס צו עסן אויף עט־לעכע טעג. דאָס מיידעלע האָט אַבער זייער שטאַרק ליב געהאַט די הון און געבעטן איר טאַטן, ער זאָל זי ניט קוילען.

דעם בעטלער איז געפעלן געוואָרן וואָס זיין טעכטערל האָט אַזאַ גוט האַרק, און ער האָט באַשלאָסן, אַז אַנשטאַט צו קוילען די הון, זאָל ער זי בעסער פאַרקויפן, און מיט דעם געלט קויפן שפייז פאַר זיך און זיין קינד.

ער איז אַוועק מיט דער הון אויפן מאַרק, זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטיין און אויסגערופן :

— אַ הון צום פאַרקויפן ! ווער וויל קויפן אַ הון ?

זיינען פאַרבייגעגאַנגען צוויי שוואַרץ־קינצלער און דאָס גע־הערט. ווען זיי האָבן גענומען די הון אין האַנט אַרײַן, האָבן זיי גלייך באַמערקט דאָס גאַלדענע ווינטש־פינגערל אויף דער הונס פוס. זיי

וואונדער־מעשות

האַבן דאָס ווינטש־פינגערל גוט געקאַנט, ווייל די אַלטע פרוי, צו וועמען דאָס פינגערל האָט געהערט, איז געווען זייערע אַ קרובה.

די שוואַרץ־קינצלער האָבן זיך ניט געדונגען, און באַצאַלט דעם בעטלער וויפיל ער האָט פאַרלאַנגט. אָבער אַזוי ווי זיי האָבן באַדאַרפט ערגעץ צוגיין, האָבן זיי געבעטן דעם בעטלער, ער זאל די הון אַהיימטראַגן צו זיי, און דאָרט וועט מען אים באַצאַלן.

דער בעטלער האָט געפאַלגט. דערווייל הערט ער, ווי די צוויי שוואַרץ־קינצלער שושקען זיך:

— אַזאַ גליק! — זאָגט איינער. — אונדז איז באַשערט געווען צו געפינען דאָס גאַלדענע ווינטש־פינגערל.

— אַזאַ נאַר! — זאָגט דער צווייטער אויפן בעטלער. — ער האָט אַזאַ אוצר מיט זיך און ער ווייסט עס ניט.

— איצט זיינען מיר די גליקלעכסטע מענטשן אויף דער וועלט! — זאָגט ווידער דער ערשטער שוואַרץ־קינצלער. — מיר וועלן אַראָפּנעמען דאָס ווינטש־פינגערל פון דער הונס פיסל, עס צולייגן צו די ליפן, אַרויסשעפטשען א וואנטש, און אונדזער וואנטש וועט גלייך מקוים ווערן.

דער בעטלער האָט דאָס אַליץ געהערט. האָט ער באַשלאָסן, אַז אַנשטאַט אַוועקצוטראַגן די הון צו די שוואַרץ־קינצלער אַהיים, וועט ער זי אַליין האַלטן, ווייל איצט האָט ער שוין דאָס גאַלדענע ווינטש־פינגערל, און ער וועט שוין מער ניט דאַרפן בעטלען. און אַזוי האָט ער געטאָן.

ד

ווען זיין מיידעלע האָט דערזען דאָס ווינטש־פינגערל און גע-
הערט די וואונדער, וואָס עס באַווייזט, איז זי געווען איבערגליקלעך.
דאָס מיידעלע האָט צוגעלייגט דאָס ווינטש־פינגערל צו די ליפן,
און צוערשט פאַרלאַנגט גוטע זאַכן צום עסן. אין דער זעלביקער רגע
איז אויסגעוואַקסן אַ טיש מיט די בעסטע און שענסטע געריכטן.
אַז זיי זיינען שוין געווען זאַט, האָט דאָס מיידעלע פאַרלאַנגט שיי-
נע קליידער פאַר זיך און פאַר איר פאַטער. אין דער זעלביקער רגע
זיינען זיי שוין ביידע געשטאַנען אַנגעטאַן אין די טייערסטע קליי-
דער. דערנאָך האָבן זיי פאַרלאַנגט אַ גרויסע שיינע שטוב, מעבל,
שאַף, רינדער און אַנדערע גוטע זאַכן — און זיי האָבן דאָס אַלץ
געקראָגן.

ווען דער בעטלער האָט געזען די וואונדער פון דעם ווינטש-
פינגערל, האָט ער געטראַכט, אַז נאָך איין וואונטש וואָלט ער וועלן
עס זאָל מקוים ווערן. ער האָט געוואָלט ווערן אַ שיינער און אַ יונ-
גער, כדי מענטשן זאָלן אים ליב האָבן, און כדי ער זאָל נאָך קאָנען
לאַנג לעבן און הנאה האָבן פון די גוטע זאַכן, וואָס דאָס ווינטש־פינ-
גערל האָט אים געבראַכט.

ער האָט אַרויסגעשעפּטשעט דעם דאָזיקן וואונטש — און דאָס
וואונדער איז געשען. זיין בלוט האָט אַנגעהויבן צו קאָכן און זידן אין
אים, זיינע אברים זיינען אַנגעפילט געוואָרן מיט קראַפט, זיינע
אויגן האָבן גענומען גלאַנצן מיט אַ סך פּייער, זיינע גרויע האָר זיי-
נען מיטאַמאַל געוואָרן שוואַרצע ווי פּער, זיינע ציין זיינען געוואָרן ווי
ביי אַ יינגל, די קנייטשן פון זיין פנים זיינען פאַרשוואונדן און זיינע

וואונדער־מעשות

באַקן האָבן אויסגעזען פול און קיילעכדיק — הכלל, ער איז געוואָרן אַ יונגער, שיינער און קרעפטיקער מענטש, פונקט ווי ער האָט גע־וואונטשן.

איצט איז ער שוין געווען מיט אַן אמת גליקלעך, און זיין מיי־דעלע איז אויך גליקלעך געווען.
אַבער פלוצים איז געשען אַן אומגליק.

ה

ווען די צוויי שוואַרץ־קינצלער האָבן זיך דערוואוסט, וויפיל וואונדער דאָס ווינטש־פינגערל האָט באַוויזן פאַר דעם בעטלער און זיין טעכטערל, זיינען זיי געווען שטאַרק אייפערזיכטיק. דערצו זיי־נען זיי געווען שטאַרק אין כעס, וואָס דער בעטלער האָט זיי אָפגע־נאַרט און ניט אַהיים־געבראַכט די הון צו זיי, ווי ער האָט צוגע־זאַגט.

האַבן די שוואַרץ־קינצלער באַשלאָסן, אַז זיי וועלן זיך אַריינ־כאַפן ביינאַכט צו דעם געוועזענעם בעטלער און אַרויסגנבענען דאָס ווינטש־פינגערל. און אַזוי האָבן זיי טאַקע געטאַן.

וויסנדיק, אַז מען וועט זיי אַרומזוכן, זיינען זיי אַוועק אין וואַלד אַריין און זיך דאָרט אויסבאַהאַלטן אין אַן אַלט, פאַרלאָזן שטיבל, וואָס האָט אַמאָל געהערט צו אַ וואַלד־וועכטער.

ווי נאָר זיי זיינען אַנגעקומען אין וואַלד אַריין, האָט איינער פון זיי צוגעלייגט דאָס ווינטש־פינגערל צו די ליפן און דאָס ערשטע פאַר־לאַנגט, אַז דער געוועזענער בעטלער זאָל ווערן צוריק אַלט און מיאוס.

דאָס ווינטש־פינגערל

און אַזוי איז געשען. דער געוועזענער בעטלער האָט מיט אַמאָל באַמערקט, אַז ער וואוינט שוין ווידער אין דעם אַלטן, איינגעפאַ- לענעם שטיבל וואָס פריער, אַז ער און זיין מיידעלע טראָגן די זעל- ביקע אַמאָליקע אַרעמע און צעריסענע קליידער, אַז אַלע שאַף, רינ- דער און אַנדערע גוטע זאַכן, וואָס ער האָט געקראָגן, זיינען פלו- צים פאַרשוואונדן. דערביי האָט ער אויך באַמערקט, אַז זיין שיינקייט און יוגנטלעכקייט טוט זיך אָפּ פון אים, און זיינע האָר זיינען ווי- דער גרוי, זיין פנים איז ווידער פול מיט קנייטשן, און ער איז ווידער פונקט אַזוי מיאוס און אַלט ווי אַמאָל.

און ווידער איז ער געגאַנגען איבער די הייזער און געבעטלט פאַר זיך און זיין מיידעלע.

1

גייענדיק אַזוי איבער די הייזער, האָט דער בעטלער אַלעמען דערציילט וואָס מיט אים איז געשען. ער האָט דערציילט די גאַנצע געשיכטע פון אָנהויב אָן, און אַלע האָבן אים געזאָגט, אַז ניט אַנ- דערש, נאָר די צוויי שוואַרץ-קינצלער האָבן ביי אים אַרויסגעגנבעט דאָס גאַלדענע ווינטש־פינגערל.

האָט דער בעטלער זיך געלאָזט אויף די וועגן, זוכן די צוויי שוואַרץ-קינצלער.

גייענדיק, איז ער צוגעקומען צו אַ נעסט פון מייזלעך. האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אַפרוען. בשעת ער איז געזעסן, האָט ער ניט אויפגעהערט צו קלאָגן אויף זיין פאַרלוירענעם אוצר.

מיט אַמאַל איז צוגעקומען אַ מיזל, מיט זייער קלוגע אייגעלעך,
און געזאָגט :

— איך בין דער קעניג פון די מיזלעך. איך הער אַז דו קלאַגסט
אויף עפעס, וואָס דו האָסט פאַרלוירן. זאָג מיר וואָס דאָס איז און
איך וועל דיר העלפן עס געפינען.

דער בעטלער האָט געעפנט זיין ביטער האַרץ פאַר דעם קעניג
פון די מיזלעך און אים אַלץ דערציילט. דער מיזל־קעניג האָט
רחמנות געקראָגן אויף דעם אַרעמען אָפגענאַרטן בעטלער, און צו־
גערופן איינס פון זיינע קלענסטע און קליגסטע מיזעלעך וואָס ער
האַט געהאַט. און ער האָט צום בעטלער אַזוי געזאָגט :

— אַט דאָס קליינע קלוגע מיזעלע וועט דיר העלפן געפינען
דאָס ווינטש־פינגערל.

דער בעטלער איז זייער דאַנקבאַר געווען דעם גוט־האַרציקן
מיזל־קעניג, און זיך געלאָזט אין וועג אַריין מיט דעם קליינעם
קלוגן מיזעלע.

ז

דאָס מיזעלע איז געגאַנגען פאַראויס, און דער בעטלער פון
הינטן. יעדע וויילע איז עס אָפגעלאָפן אָן אַ זייט, באַשמעקט אַלץ אויפן
וועג, און געזאָגט צום בעטלער מיט אַ דין, שפיציק קולכל :
— ניט געזאָרגט ! מיר זיינען אויפן ריכטיקן וועג !
אַזוי זיינען זיי אָפגעגאַנגען איין מעת־לעת און אַ צווייטן מעת־
לעת. אויפן דריטן טאָג זיינען זיי אָנגעקומען אין וואַלד אַריין. דאָס

מייזעלע איז נאָך אַלץ געגאַנגען פאַראויס און געהאַלטן אין איין שמעקן. ווען די נאַכט איז צוגעפאַלן, זיינען זיי אַנגעקומען צו יענעם פאַרלאָזענעם וועכטער-שטיבל, וואו די צוויי שוואַרץ-קינצלער האָבן זיך אויפגעהאַלטן.

דאָס מייזעלע איז אַרויפגעשפרונגען אויפן פענצטער און אריינגעקוקט. ריכטיק, די שוואַרץ-קינצלער זיינען דאָרט געווען. האָט דאָס מייזעלע געהייסן דעם בעטלער זיך אַוועקזעצן אויף דער ערד און זיין זייער שטיל. דערנאָך האָט עס אויפגעזוכט אַ לעכל אין וואַנט, שטיל אריינגעקראַכן דורך דעם לעכל און געקוקט אויף די צוויי שוואַרץ-קינצלער. ביידע זיינען געשלאָפן און געשמאַק געכראַפּעט. האָט דאָס מייזעלע זיך אַרויפגעכאַפּט אויפן בעט, און מיט שטילע, ווייכע טריטעלעך געזוכט און גענישטערט.

פלוצים האָט דאָס מייזעלע דערזען, אַז ביי איינעם פון די שוואַרץ-קינצלער אויפן האַלדז הענגט אַ שנירל, און אויפן שנירל הענגט דאָס גאַלדענע ווינטש־פינגערל. דאָס מייזעלע האָט לאַנג ניט געקלערט, און אַנגעהויבן גריזשען און קייען דאָס שנירל מיט די קליינע, שאַרפע ציינדלעך. עס האָט אַזוי לאַנג געגריזשעט און געקייט, ביז דאָס שנירל איז איבערגעריסן געוואָרן, און דאָס ווינטש־פינגערל איז געבליבן ליגן לויז אויפן שוואַרץ-קינצלערס ברוסט. דע-מאַלט האָט דאָס מייזעלע אונטערגערוקט דאָס קעפעלע און קונציק אַ כאַפּ-געטאַן דאָס ווינטש־פינגערל אויפן העלדזל. שטיל און פאַ-מעלעך איז דאָס מייזל אַראַפּגעקראַכן פון בעט, אַ שפרונג געטאַן איין מאָל און אַ צווייטן מאָל, און אַט איז עס שוין אין דרויסן.

ח

דער בעטלער האָט זיינע אייגענע אויגן ניט געקאָנט גלויבן.
 ער איז געווען אזוי גליקלעך, אַז צו זיין גליק איז גאָר קיין גרעניץ
 ניט געווען.

דאָס ערשטע איז ער אַוועקגעגאַנגען צו דעם גוט־האַרציקן מייזל־
 קעניג. ער האָט צוגעלייגט דאָס ווינטש־פינגערל צו די ליפּן און גע־
 וואונטשן, אַז דער מייזל־קעניג מיט אַלע זיינע מייזלעך זאָלן קריגן אַ
 סך גוטן און געשמאַקן קעז צום עסן. ווען די מייזלעך האָבן דערזען
 אזוי פיל קעז ביי זיך, זיינען זיי געוואָרן אויסער זיך פון פרייד, און
 גענומען טאַנצן אין אַ רינג אַרום דעם בעטלער.

דערנאָך איז דער בעטלער אַהיים געגאַנגען און דערפרייט זיין
 טעכטערל מיט דער גוטער בשורה. דאָס טעכטערל איז אַזש אונ־
 טערגעשפרונגען פון פרייד, און געזאָגט :

— טאַטע, אויב אַזוי, קאָנען מיר דאָך איצט ווידער האָבן די
 אַלע גוטע זאַכן פון אַמאָל.

— ניין, מיין קינד — האָט דער פאָטער געענטפערט. — מיר
 האָבן איבערגעכאַפט די מאָס ... מיר האָבן פאַרלאַנגט אַ ביסל צו־
 פיל ... אַ מענטש טאָר קיינמאָל ניט וועלן מער וויפיל ער דאַרף ...
 וואָרן אַז מזויל צופיל, בלייבט מען ביי גאַרניט ... מיר וועלן פון
 איצט אָן ווייטער קריגן בלויז וואָס מיר דאַרפן, און דאָס איז שוין
 אויך גענוג ...

און אזוי האָט ער געטאָן. קיין בעטלער איז ער שוין ניט גע־
 ווען, אָבער קיין צופיל רייכטום האָט ער אויך ניט פאַרמאַגט. ער האָט

דאָס ווינטש־פּינגערל

געהאַט וויפּיל אַ מענטש דאַרף האָבן, און דאָס אַליין איז שוין געווען
גוט . . .

**

ווען די ברייט־פליציקע זשאַקאַווא האָט פאַרענדיקט איר וואונ־
דער־מעשה, האָבן אַלע איינגעשטימט, אַז דער בעטלער האָט גע־
האַנדלט זייער קלוג, און איטלעכער איז געווען זייער צופרידן וואָס
ער האָט צוריק געפונען דאָס גאַלדענע ווינטש־פּינגערל.
דער פּרינץ און זיין פּרוי, וואָס האָבן אויסגעהערט אַלע צען
מעשה־דערציילערנס, האָבן זיך אויפגעהויבן פון דער ערד און אַלע־
מען באַדאַנקט פאַר די שיינע וואונדער־מעשות, וואָס זיי האָבן דער־
ציילט. יעדע מעשה־דערציילערין האָט געקראָגן אַ שיינע מתנה, און
אַלע זיינען אַהיימגעגאַנגען גליקלעכע און צופרידענע.
ווען דער פּרינץ און זיין פּרוי זיינען אַריינגעקומען צו זיך אין
פאַלאַץ, זיינען זיי שוין געווען אַ סך קליגער ווי פּריער. פון די שיינע
וואונדער־מעשות האָבן זיי אַ סך גוטע זאַכן געלערנט.
זיי האָבן דערנאָך געלעבט אַ לאַנגע צייט, און געטאָן אַ סך
גוטס.

. ע נ ד ע .

